



YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ

FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ

**NEDİM GÜRSEL "BOĞAZKESEN"
ROMANI TİPOLOJİ ÇALIŞMASI**

DANIŞMAN HOCA: DOÇ. DR. BÜLENT YORULMAZ

MECİT ÇELİK

980988 4/C

MEZUNİYET ÇALIŞMASI

KIBRIS/2002

İÇİNDEKİLER:

• ÖNSÖZ	1
• GİRİŞ	2
• NEDİM GÜRSEL	3-4
• ROMANIN ÖZETİ	4-5
• ŞAHISLAR	5-29
• KAYNAKÇA	30



ÖNSÖZ

Sayın bölüm başkanım Doç. Dr. Bülent Yorulmaz'dan almış olduğum bu bitirme çalışmasında, son dönemin popüler yazarlarından Ndeim Gürsel'in "Boğazkesen" adlı romanına dair tipoloji çalışmasını gerçekleştirdim.

Mezuniyet çalışmasını gerçekleştirirken; azami gayret, dikkat ve titizliğe önem verdim. Çalışma planım sırasıyla; okuma, özetleme, tasnifleme ve yorumlama şeklinde idi.

Gerçekleştirmiş olduğum bu mezuniyet çalışmasında bana her aşamada yardımcı olan, karşılaştığım güçlükleri verdiği fikirlerle aşmamı sağlayan sayın bölüm başkanım Doç. Dr. Bülent Yorulmaz hocama buradan şükranlarımı sunmayı bir borç bilirim.

Ayrıca gene bu çalışmayı meydana getirmemde bana büyük yardımları olan, İstanbul Üniversitesi öğrencisi Şükrü Can'a da teşekkürlerimi sunarım

GİRİŞ

Mezuniyet çalışmasının konusu olan Nedim Gürsel'in "Boğazkesen" adlı romanını ilk olarak bir yıl önce okuduğumda çok beğenmiştim. Özellikle yazarın şiirsel dili çok hoşuma gitmişti. Sayın hocam Doç Dr. Bülent Yorulmaz da hoş bir sürprizle bu eseri bana mezuniyet çalışması için verdi.

Tipoloji shasında incelemeye tabii tuttuğum bu çalışmanın hazırlık aşamasında eseri 3 ay önce bir kere daha okudum ve bu okumamda geniş kapsamlı bir özet çıkardım. 3. defa okumamda ise, bu geniş özeti tipoloji çalışmasına dair tasnifimi gerçekleştirdim. Böylelikle esas metin için kullanacağım taslağı oluşturdum.

Çalışmamda; şahısların sınıflandırılması, yorumla bilgi kısmının oluşturulması, kahramanların düşünsel ve duygusal boyutlarının çalışmaya yansıtılması , içeriğinin sisteminin sağlanması adına bir takım güçlükler yaşadım. Bu aşamada sayın hocam Doç. Dr. Bülent Yorulmaz'ın yardımlarını gördüm.

Eser, son zaman romanlarından olduğu için romanla ilgili kaynaklara rahat ulaştım.

Çalışmamda kahramanlarla ilgili hem kitaptan alıntılar yaptım, hem de kendi yorumlarıma yer verdim. Romanın asli kahramanları Fatih Haznedar ve Fatih Sultan Mehmet'i önplanda tuttum. Şahısları kurgusal, tarihi ve efsanevi olarak üç kategoride inceledim.

YAZAR HAKKINDA BİLGİ:

NEDİM GÜRSEL:

1951 yılında Gaziantep'te doğdu. İlk öykülerini 1969'dan itibaren başlıca edebiyat dergilerinde yayımlamaya başladı. 1970' te Galatasaray Lisesi'ni, 1974'te Paris Sarbonne Üniversitesi Modern Fransız Edebiyatı Bölümünü bitirdi. Aynı üniversitede karşılaştırmalı edebiyat doktorası yaptı. Halen Paris'te yaşayan yazar, Sarbonne Üniversitesi'nde Türk Edebiyatı derslerini vermekte ve C.N.R.S (Bilimsel Araştırmalar Ulusal Merkezi)'nde araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır. Yapıtları 13 yabancı dile çevrilen Ndeim Gürsel 1976'da Türk Dil Kurumu, 1986'da Abdi İpekçi Barış, 1987'de Haldun Taner öykü ve Fransız Pen Klüp Özgürlük ödülleri aldı. 1990'da Radio France International 'ın "Uluslararası En İyi Öykü Ödülü", 1992'de Struya Plaket ödülleri kazandı.

Nedim Gürsel yazmaya çok küçük yaşlarda başlar. Daha ilkokul sıralarındayken kahramanlık şiirleri yazar. Zamanla, usta şairleri okudukça şiirden uzaklaşır ve öyküde karar kılar. İlk öykülerini Galatasaray Lisesi'nde yazmaya başlar. İlk öyküleri dönemin en yetkin, en önemli dergilerinden olan Yeni Dergi'de yayımlanır.

Nedim Gürsel bir öykü yazarıdır. Öykülerini modern edebiyat gereklerine uydurmaya çalışmasıyla birlikte, geleneksel çizgiden detam olarak ayrılmaz.

Batı edebiyatından olduğu kadar Türk Halk Hikayeciliğinden de faydalanır. Örneğin Son Tramvay adlı öykü kitabındaki Garip mustafa ile Telli Kavak adlı hikayesi. Bu öykü bir yönüyle modern olup göçmen bir işçinin Paris bölgesindeki yalnızlığını dile getirirken, diğer yandan Anadolu'nun bozkır bir köyünde kavak ağacına sevdalanan Mustafa'nın dramını geleneksel bir motifle işlemektedir.

Nedim Gürsel, taşrada doğmuş bir yazar olmasına rağmen, kentler, özellikle İstanbul yapıtlarında önemli bir yer tutar. 10 yaşında İstanbul'a gelen, 20 yaşında ise, kenti bırakıp Poitiers'ye ordan da Paris'e giden yazar, tam bir İstanbul sevdalıdır. Örneğin Kadınlar Kitabı adlı öyküsünün başına Kavayis'in şu dizelerini koymuştur:

Bulamazsın ne başka bir deniz

ne de başka bir ülke

Bu kent peşini bırakmaz senin

Sevgilim İstanbul adlı kitabında da bir aşk mektubu yazar İstanbul'a. Nedim Gürsel'e göre, Boğazkesen adlı romanın da asıl kahramanı Fatih Sultan Mehmet değil, İstanbul'dur.

Nedim Gürsel öykülerinde sadece İstanbul'dan bahsetmez elbette. Öykülerinde başta Paris olmak üzere Atina, Roma, Cezair ve Akdeniz Limanları da vardır. Nedim Gürsel'in Fransa'da Le Dernier Tramway adıyla yayımlanan öykü kitabına bir önsöz yazan Charles Juliet ondan "kentlerin yazarı " diye söz eder:"Nedim Gürsel'in kentler'in yazarı olduğunu söylemek, kentlerin şiirini yazdığını öne sürmek pek şaşırtıcı olmasa gerek."İçimde kentler uğulduyor" diye yazıyor bir öyküsünde ve onları inanılmaz bir betimleme gücüyle zihnimize canlandırmayı başarıyor. Bu başarının aslında yalın bir söylemden kaynaklandığını belirtmeliyim. Sesini fazla yükseltmeden, yumuşak ve etkileyici bir biçimde yapıyor betimlemelerini yazar. Gerçeği abartmaya, göz boyamaya hiç mi hiç kalkışmıyor."

Nedim Gürsel yapıtlarında şiirsel bir dil kullanmaktadır. Yazar eserlerinde şiirsel bir düzyazı kullanır. Yazarın ilk olarak şiirler yazması, doktora tezini Nazım Hikmet ve Aragon üzerine yapması şiire özel bir ilgisi olduğunu gösterir bize. Ayrıca yazarın üç dizelik şiirlerden oluşan ve adı "Uzun Bir Ayrılık İçin Kırk Kısa Şiir" olan bir şiir kitabı da mevcuttur.

Charles Juliet aynı eserin önsözünde Nedim Gürsel'in yapıtları için şu yorumda bulunur: "Nedim Gürsel'in yapıtları içeriklerine bakıldığında, okurda mutsuzluk duygusu da uyandırabilirler diye düşünmekten kendini alamıyor insan. Ama gerçek"hiç de öyle değil. Tüm bu anlatılanlar okuru da çok bağlıyor yaşama; çünkü yazar kin duymuyor, buruk değil, yavaş ve sakin bir sesle çağımızın dramlarını anlatıyor bize."

Nedim Gürsel mekana önem veren yazarlardandır. Boğazkesen ve Resimli Dünya adlı romanlarında makûn-tarih-bugün üçgeni içiçedir. Fatih için olumsuz yorumların yer aldığı Boğazkesen'de eser kahramanı ile Fatih'in hayatı kesişir.

Seyir Defteri(1990), Pasifik Kıyısında (1991), Balkanlar'a Dönüş(1995) adlı gezi kitapları da bulunan yazarın inceleme kitapları da mevcuttur.

ROMANIN BİR BÜTÜN OLARAK ÖZETİ:

Roman 12 bölümden oluşmaktadır. Romanın yedinci bölüme kadar ki bölümlerde neyin anlatılacağına dair uygun başlıklar verilmiştir. Örneğin Sultan Mehmet'in Boğazkesen'i yaptırdığı bölüm "Bu bölüm Sultan Mehmet Han Gazi'nin Boğazkeseni nasıl yaptırdığını işte onu anlatır" diye başlar. Tarihi romanın yazıldığı böyle bölümlerde bazı tarihlerden alıntılar da yapılmıştır.

Romanın, şimdiki zaman anlatılırken birinci ağızdan, geçmiş zaman anlatılırken üçüncü ağızdan ve İstanbul'un fethinin anlatıldığı bölümde ise fetih esnasında günlük tutan roman kahramanlarından Selim'in ağızından aktarılmıştır.

Romanın boş kişisi Fatih haznedar, Anadolu Hisarı'nda eski bir yalıda Fatih dönemi üzerine bir roman yazarken, öyküsüne Çandarlı Halil, Uluğ Bey, Ak Şemseddin, Ali Kuşçu gibi tarihsel kişiliklerin yanı sıra, saray cücelerinin, içoğlanlarıyla dervişlerin, Bizans yosmalarıyla keşişlerin öyküsünü de anlatıyor.

Romanın asli kahramanı yazar Fatih Haznedar'ın tek amacı, İstanbul'da bulunuş nedeni Boğazkesen adlı romanını yazmaktır. Yazar tüm varlığını bu romana adanmıştır. Ne var ki günün birinde, 12 Eylül 1980 askeri darbesiyle yazarın hayatına Denipz adlı bir kadın girer ve kahramanımız bundan sonra mütemadiyen sevgilisi ile romanı arasında bocalar.

Boğazkesen tarihsel olduğu kadar, bir aşkın bir tutkunun da romanıdır. İki ayrı ekseninde gelişen olaylar, okuru iki ayrı serüvende sürükleyip götürür. Romanda tarih-zaman-mekan içiçedir. Romanın sonunda romanın yazarı ve asli şahsı Fatih Haznedar ile tarihi romanın kahramanı Fatih Sultan Mehmet'in hayatlarının kesiştiği görünür. Roman içindeki romanda Sultan Mehmet nasıl ki devletin bekası için, kafa esenliği için sevgilisini kendi elleriyle hançerlemek zorunda kalmışsa, Fatih Haznedar da yazdığı anlatının istikbali için sevgilisi Deniz'i öldürmeyi aklına koyar. Her iki kahramanın da ortak tutkusu bilgi açlığı ve cinsel hazzdır.

Romanın Türkiye'den sonra Fransa, İtalya ve Almanya'da da basılmıştır.

ŞAHISLAR

A)KURGUSAL ŞAHISLAR:

Fatih Haznedar:

Romanın asli şahsı Fatih Haznedar, tatil için Paris'ten İstanbul'a gelmiş, burada eşi ve arkadaşlarıyla eski bir yalı kiralamış, ancak yaz bitip eşi ve arkadaşları Paris'e geri dönmelerine rağmen, o yapacağı bir araştırma için on gün daha İstanbul'da kalmayı kararlaştırmıştır. "... dönüş hazırlığı yaparken, eşime İstanbul'da bir süre daha kalmak istediğimi, Topkapı Müzesi'ndeki arşivde çalışacağımı söyledim. Üniversitedeki derslerime bir hafta geç başlayacaktım. Bu önerimi doğal karşıladı. Bir hafta on gün sonra Paris'te

buluşmak üzere ayrıldık.”(s.9) Buradan anlaşılacağı üzere Fatih Haznedar meslek olarak Paris’te üniversite hocalığı yapmaktadır.

Boğazkesen romanının baş kişisi olan ve ismini romanın sonlarına doğru 213. sayfada, kendi adına gelen bir mektup sonucunda öğrendiğimiz Fatih Haznedar, romanın kendi serüvenini anlatırken birinci ağızdan, Fatih dönemiyle ilgili yazdığı romanı anlatırken üçüncü ağızdan anlatıcısıdır.

Yazar kahramanımızın anlatısı Fatih dönemiyle ilgili olduğuna binaen, romanına onun yaptırdığı Boğazkesen adını koymuştur. Kahramanımız romana giriş serüvenini şöyle anlatır: “... Yaz boyu tasarladığım, kafamda defalarca kurup bozduğum, rıhtımda gölgelenirken düşünüp iş yazmaya gelince bir türlü kotaramadığım anlatıya başlayabilirdim artık.”(1.10)

Fatih Haznedar romanın ilk bölümünde Boğazkesen’in yapılış serüvenini anlatır. Bölüm, “Bu bölüm Sultan Mehmet Han Gazi’nin Boğazkesen’i nasıl yaptırdığını işte onu anlatır”(s.12) diyerek ve Aşık Paşa’nın Tevarih-i Ali Osman adlı eserinden konuyla ilgili olarak bir alıntı yaparak başlar. Bölümde Sultan Mehmet’in şehzadeyken gördüğü bir rüya, rüyayı- daha sonra yakılmak suretiyle öldürülecek olan- bir dervişe yorumlatması ve Anadolu’dan getirdiği ırgat ve ustalarla Boğazkesen’i yaptırması anlatılır.

Yazar kahramanımız bölümü bitirdikten sonra kendi serüvenine döner. “Hisarın yapılış öyküsünü yazıp bitirdiğimde sabah olmak üzereydi. Başımı masadan kaldırıp lambanın ışığına gelen pervanelerin devrinimini izledim bir süre.”(s.18) (Roman sürekli olarak iki ayrı zaman, iki ayrı serüvenin anlatısı halinde devam etmiştir.)

Fatih Haznedar yazdığı ve adına Boğazkesen koyduğu romanının ikinci bölümünde ise “bir savaş tutsağının acıklı sonunu”(s.20) anlatır. “Bu bölüm, Kaptan Antonio Rizzo’nun nasıl tutsak edildiğini ve acıklı sonunu işte onları anlatır”(s.21) diye başlayan bölümde Konstantin’in ordusuna erzak götüren kaptanın tutsak edilmesini, Fatih karşısına çıkartılışı ve kazığa oturtulmak suretiyle öldürülüşü anlatır.

Romanımız kahramanı 3. bölümde kendi serüvenine dönerken, kendi yazdığı romanın ikinci bölümü için şu yorumda bulunur: “Bizanslı tarihçi Dukas’ın kazıkta can çekişirken gördüğü Venedik’li kaptan hakkında hemen hiçbir şey bilmediğim için, ona bir yaşam öyküsü uydurmam gerektiğini düşünmüştüm. Ne var ki önceden tasarladığım, baştan sona tüm ayrıntılarını öngördüğüm bir öykü değildi bu. ... öykü, yazdıkça oluştu, iyice dal budak salmadan, serpilip gelişmeden de bitiverdi. Tarihlerde Rizzo’nun gemisinin Boğazkesen’den açılan top ateşiyle batırılıp kendisinin kazığa oturtulduğundan başka bir kayda rastlanmamıştım çünkü. Onun boyunu posunu, yakışıklılığını, tat düşkünlüğünü, giderek

karakter özelliklerini hayalimde kurarken, beklenmedik bir biçimde noktalanın yaşamını da düşünmeye, bu yaşamın bende izdüşümlerini araştırmaya çalıştım.”(s.31)

Fatih Haznedar romanın üçüncü bölümünde bir yandan romanını, bir yandan da Paris’teki karısını düşünürken yalısının kapısına “güneşte yanmış, beyaz giysili, ufak tefek bir kadın”(s.35) gelir. Yazarın karısının arkadaşlarından Sumru’nun arkadaşı olduğunu söyleyen Deniz adındaki bu kadın, o akşam yazarın evinde hem yemeğe hem de yatıya kalır ve sabahın ilk vapuruyla da çıkıp gider.

Kahramanımız kadının gidişinden sonra bir süre etkisinden kurtulamaz. “... Şimdi, Ağustos güneşinde yanmış diri gövdesini, karanlıkta benim olurken kulağıma fısıldadığı seveda sözlerini düşündükçe, belki de uzun süredir anadilimde sevişmediğimden, sabah ilk vapurla gitmesine engel olmadığımın pişmanlık duyuyorum... O gittikten sonra kafese kapatılmış yaralı bir hayvan gibi dönüp durmağa başladım odada. Divanhaneden alt kata, alt kattan rıhtıma, rıhtımdan arka bahçeye gidip geldim.”(s.36) Fatih haznedar kadının boyunduruğundan kurtulabilmek için yazdığı romana dönmeye çalışır ve Çandarlı Halil’in öyküsünü yazmaya karar verir.

Anlatının hem yazarı hem de kahramanı olan Fatih Haznedar’ın Çandarlı’yı anlattığı bölüm, “Bu bölüm Vezir-i Azam Çandarlı Halil Paşa’nın sonunu işte onu anlatır” diyerek ve Aşık Paşa’nın Tevahir-i Al-i Osman adlı eserinden alıntı yaparak başlar. Bölümde İstanbul’un fethine karşı olan, ancak İstanbul fethedildikten sonra kendi otağında artık ölümü bekleyen Çandarlı Halil’in içinde bulunduğu psikolojik durum geriye dönüşleri ve neticede öldürüldüğü anlatılır.

Romanın dördüncü bölümünde yazar tekrar kendi serüvenine döndüğünde kendine ait bazı sırları da ele verir. Örneğin kentte bulunuşundaki gayeyi “...Tek amacım, bu kentteki tek varoluş nedenim Boğazkesen idi”(s.60) diye açıklar.

Kahramanımız artık yazdığı tarihi romanla öylesine özdeşleşmiştir ki kendi dışındaki dünyayla artık bir yabancı gözüyle bakmaktadır. Bunu ise çıktığı bir şehir gezisinde keşfeder. “Kendimi yalıya hapsettiğimden bu yana yeryüzünde başka insanların, başka durumların da varolabileceğini unutmuştum. Giderek kendi konumum önem kazanmış, beyaz kağıtlarla sözcüklerin dünyasında Boğazkesen’in kahramanlarıyla baş başa kalmış, onları hayalimde yaratmaya çabalarken günlük yaşamın gerçeklerinden uzaklaşmışım. Vapurda gözlerimin önünden sinema şeridi gibi geçen, evlerin, evlerde insanlarla eşyaların, caddelerin, caddelerde taşıtlarla kalabalığın ve hatta gökyüzünün alışılmadık, daha doğrusu unuttuğum görüntüleri beni oldukça tedirgin etmişti.”(s.60)

Fatih Haznedar'ın yazdığı eski kitaplarının konusu sürekli uzağında kaldığı, derin özlemlerle andığı İstanbul dur. "...Kitaplarımın bir çoğunda da İstanbul'u anlatmışım. Hem uzaktayken duyduğum özlemi, hayalimdeki kenti, hem delikanlılık günlerinin artık anılarına ait olan İstanbul'u, hem de gezginlerle tarihçilerin yazıp çizdikleri İstanbul'u dile getirmiştim. ... Diyeceğim tarihi ve coğrafyasıyla öznel bir İstanbul imgesi oluşmuştu şimdiye dek yazdığım kitaplarda."(s.61)

Yazar kahramanımız, İstanbul'a ve daha önce yazdıklarına dair böyle düşünceler içerisindeyken, birden yazmakta olduğu romana da bir İstanbul imgesi koymayı kararlaştırır. Bu imge, kentin hem tarihsel boyutunu, hem de tarihsel gerçeklere uymayan yönlerini sunacaktır. Bu düşüncelerle gittiği Fatih'teki kitaplıkta İstanbul'un kuruluş efsanelerini anlatan bir el yazması bulur ve bu efsaneleri romanına koymayı düşünür.

Fatih Haznedar'ın yazdığı romanın dördüncü bölümü "Bu bölüm İstanbul'un kuruluş efsanelerini işte onları anlatır"(s.62) diyerek ve Ahmed bican Gelibolulu'nun Dürr-ü Meknun adlı eserinden yaptığı alıntıyla başlar. Kahramanımız romanın bu bölümünde, adından da anlaşılacağı üzere İstanbul'un kuruluşuna dair anlatılan efsaneleri konu edinir. Bölümde, Hz. Süleyman'dan Büyük İskender'e kadar efsanelere göre İstanbul'u kuran şahıslar vardır.

Romanın bütününde İstanbul çok önemli bir yer kaplamakta, adeta romanın bir kahramanı haline gelmektedir. Efsanelerin anlatıldığı bölümde yazar, İstanbul için şu yorumda bulunur:

"...Yedi kez yıkılıp yeniden kuruldu. Depremler, salgınlar, felaketler gördü, ama gün görmedi. Yedi kez ıssız kalıp yedi kez doldu. Yıkıntılarında yılanlarla çıyanlar, yarasalar, baykuşlarla kargalar yuva kurdu, sokaklarında veba kol gezdi. Sarayları, hanları, hamamları dolup dolup boşaldı. Birçok kez kuşatılıp el değiştirdi. Halkının kılıçtan geçirildiği, tutsak edilip satıldığı dönemler oldu. Zaman zaman tapınaklarla, zaman zaman da klise ve camilerle donatıldı. Binbir çeşit tılsım koyuldu anıtlarına.prenslerin gözlerine mil çekildi, süt emen şehzadeler zindanlarında boğduruldu. Nice bin hükümdar saltanat gördü. Ne güzeller, güzellikler gördü, nice gözyaşı döküldü ve her defasında biraz daha koydu denize. O gün bugündür her yıkımdan, kanla ateşle yoğrulmuş her acıdan sonra Anka gibi yeniden doğar küllerinden."(s.67)

Romanın beşinci bölümünde kahramanımızın çocukluğuna ait bazı hatıralarına da nihayet rastlarız. Hatıraların kahramanları ise yazarın annesi, babası, İstanbul ve kedilerdir. "Anadoluhisarı'ndaki evimizin bahçesine yeni doğmuş yavru kedileri bırakırlardı. Annem soğukta titreyen hayvancıkları sokağa atamaya kıyamaz, alır beslerdi. Sonra kediler büyüyüp semirdikçe ya bir komşuya ya da bir akraba evine giderlerdi. Annemin ölümüyle kediler

saltanatı da sona erdi. Eski evimizden kentin merkezindeki daha konforlu bir apartman katına taşındık. Babım ve ben. Babam annemle mutlu aşadığı o evi unutmak istiyordu, bense babamı. Ne tuhaf, şimdi kaldığım yalının az ötesindeki o ahşap evde geçen çocukluk günlerimi unutmuşum. Çocukluğumun İstanbul'unu bile unutmış olduğunu farkettim.”(s.74)

Fatih Haznedar'ın Boğazkesen'i yazma amacı, işte bu yitirdiği geçmişi ve İstanbul'la yeniden bağ kurabilme, dahası ona kavuşabilme isteğidir.

Fatih Haznedar kendi romanının beşinci bölümünde ise, romanının kahramanı Fatih Sultan Mehmet'i anlatır. Bu bölüm boyunca Fatih'in kendi külliyesindeki ruh hali, iç muhasebesi, en sevdiği insan, hocası Ak Şemseddinle olan ilişkisi, okuduğu kitaplar, ulemayla olan ilişkisi anlatılır.

Bütün bu anlattıklarıyla artık yazdığı roman yazarın bir parçası haline gelmiştir. Her zaman ve her yerde onunladır. “Yazmadığım gün hiç olmadı. Kente gittiğimde bile Boğazkesen'le birlikteydim. İçimde onu taşıyor, Eylül güneşinin vurduğu sokaklar boyunca onu sürüklüyordum peşimden. Vapurda, otobüs duraklarında, oturduğum kahvenin, çalıştığım kahvenin masasında onunlaydım. Hep onun açısından bakıyordum kentin karmaşasına, bir devirden ötekine giden sonsuz devinimine.”(s.122) Kahramanımız artık yazdığı romanın boyunduruğu altına girmiş, onun yasalarına boyun eğmiştir.

Fatih Haznedar romanının altıncı bölümünde ise, İstanbul'un kuşatılmasını ve fethini anlatır. Bu bölüm Cafer Çelebi'nin Mahzure-i İstanbul Fetihname'sinden bir alıntı ile başlar. Bölüm içerisinde Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u kuşatma hazırlıkları, fethine karşı sadrazamlar ile fetih yanlısı sadrazamların tartışmaları, fetih için özellikle Ak Şemseddin'in Fatih'i ikna etmesi, Osmanlı'nın dört bir yanından gelen askerler, Bizans'ın içinde bulunduğu durum, yaptığı hazırlıklar ve nihayetinde İstanbul'un fethedilişi anlatılır. Bu bölümün büyük bir kısmı Venedikli kaptanın gemisinden esir alına ve daha sonra Fatih'in içoğlanı olan Nicolo'nun tuttuğu günlükten aktarılır.

Yazar bu bölümü bitirir bitirmez, yalıya daha önce gelip bir gece yazarın yanında kaldıktan sonra sabahın ilk vapuru ile çekip giden Deniz tekrar gelir. “Kentin düşmesinin, Bizans'ın sonunun yaşamımda bir dönüm noktası olacağını nerden bilirdim!Deniz, İstanbul'un fethini yazdığım gecenin ertesinde geldi. Bu kez ısrarla çalmadı kapımı. Ama geldi, hem de hiç gitmemecesine.”(s.191)

Deniz'in bu sefer ki geliş nedeni ise bambaşkadır. O bu kez bir kaçaktır. Ülkede bir darbe olmuştur ve Deniz, kendisine sığınacak bir yer aramaktadır. Kendisini yazdığı romana tamamen kaptıran, dış dünyayla ilişkisini kesen Fatih Haznedar'ın darbeden bile haberi yoktur.



YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ

FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ

**NEDİM GÜRSEL "BOĞAZKESEN"
ROMANI TİPOLOJİ ÇALIŞMASI**

DANIŞMAN HOCA: DOÇ. DR. BÜLENT YORULMAZ

MECİT ÇELİK

980988 4/C

MEZUNİYET ÇALIŞMASI

KIBRIS/2002

İÇİNDEKİLER:

• ÖNSÖZ	1
• GİRİŞ	2
• NEDİM GÜRSEL	3-4
• ROMANIN ÖZETİ	4-5
• ŞAHISLAR	5-29
• KAYNAKÇA	30



ÖNSÖZ

Sayın bölüm başkanım Doç. Dr. Bülent Yorulmaz'dan almış olduğum bu bitirme çalışmasında, son dönemin popüler yazarlarından Ndeim Gürsel'in "Boğazkesen" adlı romanına dair tipoloji çalışmasını gerçekleştirdim.

Mezuniyet çalışmasını gerçekleştirirken; azami gayret, dikkat ve titizliğe önem verdim. Çalışma planım sırasıyla; okuma, özetleme, tasnifleme ve yorumlama şeklinde idi.

Gerçekleştirmiş olduğum bu mezuniyet çalışmasında bana her aşamada yardımcı olan, karşılaştığım güçlükleri verdiği fikirlerle aşmamı sağlayan sayın bölüm başkanım Doç. Dr. Bülent Yorulmaz hocama buradan şükranlarımı sunmayı bir borç bilirim.

Ayrıca gene bu çalışmayı meydana getirmemde bana büyük yardımları olan, İstanbul Üniversitesi öğrencisi Şükrü Can'a da teşekkürlerimi sunarım

GİRİŞ

Mezuniyet çalışmasının konusu olan Nedim Gürsel'in "Boğazkesen" adlı romanını ilk olarak bir yıl önce okuduğumda çok beğenmiştim. Özellikle yazarın şiirsel dili çok hoşuma gitmişti. Sayın hocam Doç. Dr. Bülent Yorulmaz da hoş bir sürprizle bu eseri bana mezuniyet çalışması için verdi.

Tipoloji shasında incelemeye tabii tuttuğum bu çalışmanın hazırlık aşamasında eseri 3 ay önce bir kere daha okudum ve bu okumamda geniş kapsamlı bir özet çıkardım. 3. defa okumamda ise, bu geniş özeti tipoloji çalışmasına dair tasnifimi gerçekleştirdim. Böylelikle esas metin için kullanacağım taslağı oluşturdum.

Çalışmamda; şahısların sınıflandırılması, yorumla bilgi kısmının oluşturulması, kahramanların düşünsel ve duygusal boyutlarının çalışmaya yansıtılması , içeriğinin sisteminin sağlanması adına bir takım güçlükler yaşadım. Bu aşamada sayın hocam Doç. Dr. Bülent Yorulmaz'ın yardımlarını gördüm.

Eser, son zaman romanlarından olduğu için romanla ilgili kaynaklara rahat ulaştım.

Çalışmamda kahramanlarla ilgili hem kitaptan alıntılar yaptım, hem de kendi yorumlarıma yer verdim. Romanın asli kahramanları Fatih Haznedar ve Fatih Sultan Mehmet'i önplanda tuttum. Şahısları kurgusal, tarihi ve efsanevi olarak üç kategoride inceledim.

YAZAR HAKKINDA BİLGİ:

NEDİM GÜRSEL:

1951 yılında Gaziantep'te doğdu. İlk öykülerini 1969'dan itibaren başlıca edebiyat dergilerinde yayımlamaya başladı. 1970' te Galatasaray Lisesi'ni, 1974'te Paris Sarbonne Üniversitesi Modern Fransız Edebiyatı Bölümünü bitirdi. Aynı üniversitede karşılaştırmalı edebiyat doktorası yaptı. Halen Paris'te yaşayan yazar, Sarbonne Üniversitesi'nde Türk Edebiyatı derslerini vermekte ve C.N.R.S (Bilimsel Araştırmalar Ulusal Merkezi)'nde araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır. Yapıtları 13 yabancı dile çevrilen Ndeim Gürsel 1976'da Türk Dil Kurumu, 1986'da Abdi İpekçi Barış, 1987'de Haldun Taner öykü ve Fransız Pen Klüp Özgürlük ödülleri aldı. 1990'da Radio France International 'ın "Uluslararası En İyi Öykü Ödülü", 1992'de Struya Plaket ödülleri kazandı.

Nedim Gürsel yazmaya çok küçük yaşlarda başlar. Daha ilkokul sıralarındayken kahramanlık şiirleri yazar. Zamanla, usta şairleri okudukça şiirden uzaklaşır ve öyküde karar kılar. İlk öykülerini Galatasaray Lisesi'nde yazmaya başlar. İlk öyküleri dönemin en yetkin, en önemli dergilerinden olan Yeni Dergi'de yayımlanır.

Nedim Gürsel bir öykü yazarıdır. Öykülerini modern edebiyat gereklerine uydurmaya çalışmasıyla birlikte, geleneksel çizgiden detam olarak ayrılmaz.

Batı edebiyatından olduğu kadar Türk Halk Hikayeciliğinden de faydalanır. Örneğin Son Tramvay adlı öykü kitabındaki Garip mustafa ile Telli Kavak adlı hikayesi. Bu öykü bir yönüyle modern olup göçmen bir işçinin Paris bölgesindeki yalnızlığını dile getirirken, diğer yandan Anadolu'nun bozkır bir köyünde kavak ağacına sevdalanan Mustafa'nın dramını geleneksel bir motifle işlemektedir.

Nedim Gürsel, taşrada doğmuş bir yazar olmasına rağmen, kentler, özellikle İstanbul yapıtlarında önemli bir yer tutar. 10 yaşında İstanbul'a gelen, 20 yaşında ise, kenti bırakıp Poitiers'ye ordan da Paris'e giden yazar, tam bir İstanbul sevdalıdır. Örneğin Kadınlar Kitabı adlı öyküsünün başına Kavayis'in şu dizelerini koymuştur:

Bulamazsın ne başka bir deniz

ne de başka bir ülke

Bu kent peşini bırakmaz senin

Sevgilim İstanbul adlı kitabında da bir aşk mektubu yazar İstanbul'a. Nedim Gürsel'e göre, Boğazkesen adlı romanın da asıl kahramanı Fatih Sultan Mehmet değil, İstanbul'dur.

Nedim Gürsel öykülerinde sadece İstanbul'dan bahsetmez elbette. Öykülerinde başta Paris olmak üzere Atina, Roma, Cezair ve Akdeniz Limanları da vardır. Nedim Gürsel'in Fransa'da Le Dernier Tramway adıyla yayımlanan öykü kitabına bir önsöz yazan Charles Juliet ondan "kentlerin yazarı " diye söz eder:"Nedim Gürsel'in kentler'in yazarı olduğunu söylemek, kentlerin şiirini yazdığını öne sürmek pek şaşırtıcı olmasa gerek."İçimde kentler uğulduyor" diye yazıyor bir öyküsünde ve onları inanılmaz bir betimleme gücüyle zihnimize canlandırmayı başarıyor. Bu başarının aslında yalın bir söylemden kaynaklandığını belirtmeliyim. Sesini fazla yükseltmeden, yumuşak ve etkileyici bir biçimde yapıyor betimlemelerini yazar. Gerçeği abartmaya, göz boyamaya hiç mi hiç kalkışmıyor."

Nedim Gürsel yapıtlarında şiirsel bir dil kullanmaktadır. Yazar eserlerinde şiirsel bir düzyazı kullanır. Yazarın ilk olarak şiirler yazması, doktora tezini Nazım Hikmet ve Aragon üzerine yapması şiire özel bir ilgisi olduğunu gösterir bize. Ayrıca yazarın üç dizelik şiirlerden oluşan ve adı "Uzun Bir Ayrılık İçin Kırk Kısa Şiir" olan bir şiir kitabı da mevcuttur.

Charles Juliet aynı eserin önsözünde Nedim Gürsel'in yapıtları için şu yorumda bulunur: "Nedim Gürsel'in yapıtları içeriklerine bakıldığında, okurda mutsuzluk duygusu da uyandırabilirler diye düşünmekten kendini alamıyor insan. Ama gerçek"hiç de öyle değil. Tüm bu anlatılanlar okuru da çok bağlıyor yaşama; çünkü yazar kin duymuyor, buruk değil, yavaş ve sakin bir sesle çağımızın dramlarını anlatıyor bize."

Nedim Gürsel mekana önem veren yazarlardandır. Boğazkesen ve Resimli Dünya adlı romanlarında makûn-tarih-bugün üçgeni içiçedir. Fatih için olumsuz yorumların yer aldığı Boğazkesen'de eser kahramanı ile Fatih'in hayatı kesişir.

Seyir Defteri(1990), Pasifik Kıyısında (1991), Balkanlar'a Dönüş(1995) adlı gezi kitapları da bulunan yazarın inceleme kitapları da mevcuttur.

ROMANIN BİR BÜTÜN OLARAK ÖZETİ:

Roman 12 bölümden oluşmaktadır. Romanın yedinci bölüme kadar ki bölümlerde neyin anlatılacağına dair uygun başlıklar verilmiştir. Örneğin Sultan Mehmet'in Boğazkesen'i yaptırdığı bölüm "Bu bölüm Sultan Mehmet Han Gazi'nin Boğazkeseni nasıl yaptırdığını işte onu anlatır" diye başlar. Tarihi romanın yazıldığı böyle bölümlerde bazı tarihlerden alıntılar da yapılmıştır.

Romanın, şimdiki zaman anlatılırken birinci ağızdan, geçmiş zaman anlatılırken üçüncü ağızdan ve İstanbul'un fethinin anlatıldığı bölümde ise fetih esnasında günlük tutan roman kahramanlarından Selim'in ağızından aktarılmıştır.

Romanın boş kişisi Fatih haznedar, Anadolu Hisarı'nda eski bir yalıda Fatih dönemi üzerine bir roman yazarken, öyküsüne Çandarlı Halil, Uluğ Bey, Ak Şemseddin, Ali Kuşçu gibi tarihsel kişiliklerin yanı sıra, saray cücelerinin, içoğlanlarıyla dervişlerin, Bizans yosmalarıyla keşişlerin öyküsünü de anlatıyor.

Romanın asli kahramanı yazar Fatih Haznedar'ın tek amacı, İstanbul'da bulunuş nedeni Boğazkesen adlı romanını yazmaktır. Yazar tüm varlığını bu romana adanmıştır. Ne var ki günün birinde, 12 Eylül 1980 askeri darbesiyle yazarın hayatına Denipz adlı bir kadın girer ve kahramanımız bundan sonra mütemadiyen sevgilisi ile romanı arasında bocalar.

Boğazkesen tarihsel olduğu kadar, bir aşkın bir tutkunun da romanıdır. İki ayrı ekseninde gelişen olaylar, okuru iki ayrı serüvende sürükleyip götürür. Romanda tarih-zaman-mekan içiçedir. Romanın sonunda romanın yazarı ve asli şahsı Fatih Haznedar ile tarihi romanın kahramanı Fatih Sultan Mehmet'in hayatlarının kesiştiği görünür. Roman içindeki romanda Sultan Mehmet nasıl ki devletin bekası için, kafa esenliği için sevgilisini kendi elleriyle hançerlemek zorunda kalmışsa, Fatih Haznedar da yazdığı anlatının istikbali için sevgilisi Deniz'i öldürmeyi aklına koyar. Her iki kahramanın da ortak tutkusu bilgi açlığı ve cinsel hazzdır.

Romanın Türkiye'den sonra Fransa, İtalya ve Almanya'da da basılmıştır.

ŞAHISLAR

A)KURGUSAL ŞAHISLAR:

Fatih Haznedar:

Romanın asli şahsı Fatih Haznedar, tatil için Paris'ten İstanbul'a gelmiş, burada eşi ve arkadaşlarıyla eski bir yalı kiralamış, ancak yaz bitip eşi ve arkadaşları Paris'e geri dönmelerine rağmen, o yapacağı bir araştırma için on gün daha İstanbul'da kalmayı kararlaştırmıştır. "... dönüş hazırlığı yaparken, eşime İstanbul'da bir süre daha kalmak istediğimi, Topkapı Müzesi'ndeki arşivde çalışacağımı söyledim. Üniversitedeki derslerime bir hafta geç başlayacaktım. Bu önerimi doğal karşıladı. Bir hafta on gün sonra Paris'te

buluşmak üzere ayrıldık.”(s.9) Buradan anlaşılacağı üzere Fatih Haznedar meslek olarak Paris’te üniversite hocalığı yapmaktadır.

Boğazkesen romanının baş kişisi olan ve ismini romanın sonlarına doğru 213. sayfada, kendi adına gelen bir mektup sonucunda öğrendiğimiz Fatih Haznedar, romanın kendi serüvenini anlatırken birinci ağızdan, Fatih dönemiyle ilgili yazdığı romanı anlatırken üçüncü ağızdan anlatıcısıdır.

Yazar kahramanımızın anlatısı Fatih dönemiyle ilgili olduğuna binaen, romanına onun yaptırdığı Boğazkesen adını koymuştur. Kahramanımız romana giriş serüvenini şöyle anlatır: “... Yaz boyu tasarladığım, kafamda defalarca kurup bozduğum, rıhtımda gölgelenirken düşünüp iş yazmaya gelince bir türlü kotaramadığım anlatıya başlayabilirdim artık.”(1.10)

Fatih Haznedar romanın ilk bölümünde Boğazkesen’in yapılış serüvenini anlatır. Bölüm, “Bu bölüm Sultan Mehmet Han Gazi’nin Boğazkesen’i nasıl yaptırdığını işte onu anlatır”(s.12) diyerek ve Aşık Paşa’nın Tevarih-i Ali Osman adlı eserinden konuyla ilgili olarak bir alıntı yaparak başlar. Bölümde Sultan Mehmet’in şehzadeyken gördüğü bir rüya, rüyayı- daha sonra yakılmak suretiyle öldürülecek olan- bir dervişe yorumlatması ve Anadolu’dan getirdiği ırgat ve ustalarla Boğazkesen’i yaptırması anlatılır.

Yazar kahramanımız bölümü bitirdikten sonra kendi serüvenine döner. “Hisarın yapılış öyküsünü yazıp bitirdiğimde sabah olmak üzereydi. Başımı masadan kaldırıp lambanın ışığına gelen pervanelerin devrinimini izledim bir süre.”(s.18) (Roman sürekli olarak iki ayrı zaman, iki ayrı serüvenin anlatısı halinde devam etmiştir.)

Fatih Haznedar yazdığı ve adına Boğazkesen koyduğu romanının ikinci bölümünde ise “bir savaş tutsağının acıklı sonunu”(s.20) anlatır. “Bu bölüm, Kaptan Antonio Rizzo’nun nasıl tutsak edildiğini ve acıklı sonunu işte onları anlatır”(s.21) diye başlayan bölümde Konstantin’in ordusuna erzak götüren kaptanın tutsak edilmesini, Fatih karşısına çıkartılışı ve kazığa oturtulmak suretiyle öldürülüşü anlatır.

Romanımız kahramanı 3. bölümde kendi serüvenine dönerken, kendi yazdığı romanın ikinci bölümü için şu yorumda bulunur: “Bizanslı tarihçi Dukas’ın kazıkta can çekişirken gördüğü Venedik’li kaptan hakkında hemen hiçbir şey bilmediğim için, ona bir yaşam öyküsü uydurmam gerektiğini düşünmüştüm. Ne var ki önceden tasarladığım, baştan sona tüm ayrıntılarını öngördüğüm bir öykü değildi bu. ... öykü, yazdıkça oluştu, iyice dal budak salmadan, serpilip gelişmeden de bitiverdi. Tarihlerde Rizzo’nun gemisinin Boğazkesen’den açılan top ateşiyle batırılıp kendisinin kazığa oturtulduğundan başka bir kayda rastlanmamıştım çünkü. Onun boyunu posunu, yakışıklılığını, tat düşkünlüğünü, giderek

karakter özelliklerini hayalimde kurarken, beklenmedik bir biçimde noktalanın yaşamını da düşünmeye, bu yaşamın bende izdüşümlerini araştırmaya çalıştım.”(s.31)

Fatih Haznedar romanın üçüncü bölümünde bir yandan romanını, bir yandan da Paris’teki karısını düşünürken yalısının kapısına “güneşte yanmış, beyaz giysili, ufak tefek bir kadın”(s.35) gelir. Yazarın karısının arkadaşlarından Sumru’nun arkadaşı olduğunu söyleyen Deniz adındaki bu kadın, o akşam yazarın evinde hem yemeğe hem de yatıya kalır ve sabahın ilk vapuruyla da çıkıp gider.

Kahramanımız kadının gidişinden sonra bir süre etkisinden kurtulamaz. “... Şimdi, Ağustos güneşinde yanmış diri gövdesini, karanlıkta benim olurken kulağıma fısıldadığı sevdâ sözlerini düşündükçe, belki de uzun süredir anadilimde sevişmediğimden, sabah ilk vapurla gitmesine engel olmadığımın pişmanlık duyuyorum... O gittikten sonra kafese kapatılmış yaralı bir hayvan gibi dönüp durmağa başladım odada. Divanhaneden alt kata, alt kattan rıhtıma, rıhtımdan arka bahçeye gidip geldim.”(s.36) Fatih haznedar kadının boyunduruğundan kurtulabilmek için yazdığı romana dönmeye çalışır ve Çandarlı Halil’in öyküsünü yazmaya karar verir.

Anlatının hem yazarı hem de kahramanı olan Fatih Haznedar’ın Çandarlı’yı anlattığı bölüm, “Bu bölüm Vezir-i Azam Çandarlı Halil Paşa’nın sonunu işte onu anlatır” diyerek ve Aşık Paşa’nın Tevahir-i Al-i Osman adlı eserinden alıntı yaparak başlar. Bölümde İstanbul’un fethine karşı olan, ancak İstanbul fethedildikten sonra kendi otağında artık ölümü bekleyen Çandarlı Halil’in içinde bulunduğu psikolojik durum geriye dönüşleri ve neticede öldürüldüğü anlatılır.

Romanın dördüncü bölümünde yazar tekrar kendi serüvenine döndüğünde kendine ait bazı sırları da ele verir. Örneğin kentte bulunuşundaki gayeyi “...Tek amacım, bu kentteki tek varoluş nedenim Boğazkesen idi”(s.60) diye açıklar.

Kahramanımız artık yazdığı tarihi romanla öylesine özdeşleşmiştir ki kendi dışındaki dünyayla artık bir yabancı gözüyle bakmaktadır. Bunu ise çıktığı bir şehir gezisinde keşfeder. “Kendimi yalıya hapsettiğimden bu yana yeryüzünde başka insanların, başka durumların da varolabileceğini unutmuştum. Giderek kendi konumum önem kazanmış, beyaz kağıtlarla sözcüklerin dünyasında Boğazkesen’in kahramanlarıyla baş başa kalmış, onları hayalimde yaratmaya çabalarken günlük yaşamın gerçeklerinden uzaklaşmıştım. Vapurda gözlerimin önünden sinema şeridi gibi geçen, evlerin, evlerde insanlarla eşyaların, caddelerin, caddelerde taşıtlarla kalabalığın ve hatta gökyüzünün alışılmadık, daha doğrusu unuttuğum görüntüleri beni oldukça tedirgin etmişti.”(s.60)

Fatih Haznedar'ın yazdığı eski kitaplarının konusu sürekli uzağında kaldığı, derin özlemlerle andığı İstanbul dur. "...Kitaplarımın bir çoğunda da İstanbul'u anlatmışım. Hem uzaktayken duyduğum özlemi, hayalimdeki kenti, hem delikanlılık günlerinin artık anılarına ait olan İstanbul'u, hem de gezginlerle tarihçilerin yazıp çizdikleri İstanbul'u dile getirmiştim. ... Diyeceğim tarihi ve coğrafyasıyla öznel bir İstanbul imgesi oluşmuştu şimdiye dek yazdığım kitaplarda."(s.61)

Yazar kahramanımız, İstanbul'a ve daha önce yazdıklarına dair böyle düşünceler içerisindeyken, birden yazmakta olduğu romana da bir İstanbul imgesi koymayı kararlaştırır. Bu imge, kentin hem tarihsel boyutunu, hem de tarihsel gerçeklere uymayan yönlerini sunacaktır. Bu düşüncelerle gittiği Fatih'teki kitaplıkta İstanbul'un kuruluş efsanelerini anlatan bir el yazması bulur ve bu efsaneleri romanına koymayı düşünür.

Fatih Haznedar'ın yazdığı romanın dördüncü bölümü "Bu bölüm İstanbul'un kuruluş efsanelerini işte onları anlatır"(s.62) diyerek ve Ahmed bican Gelibolulu'nun Dürr-ü Meknun adlı eserinden yaptığı alıntıyla başlar. Kahramanımız romanın bu bölümünde, adından da anlaşılacağı üzere İstanbul'un kuruluşuna dair anlatılan efsaneleri konu edinir. Bölümde, Hz. Süleyman'dan Büyük İskender'e kadar efsanelere göre İstanbul'u kuran şahıslar vardır.

Romanın bütününde İstanbul çok önemli bir yer kaplamakta, adeta romanın bir kahramanı haline gelmektedir. Efsanelerin anlatıldığı bölümde yazar, İstanbul için şu yorumda bulunur:

"...Yedi kez yıkılıp yeniden kuruldu. Depremler, salgınlar, felaketler gördü, ama gün görmedi. Yedi kez ıssız kalıp yedi kez doldu. Yıkıntılarında yılanlarla çıyanlar, yarasalar, baykuşlarla kargalar yuva kurdu, sokaklarında veba kol gezdi. Sarayları, hanları, hamamları dolup dolup boşaldı. Birçok kez kuşatılıp el değiştirdi. Halkının kılıçtan geçirildiği, tutsak edilip satıldığı dönemler oldu. Zaman zaman tapınaklarla, zaman zaman da klise ve camilerle donatıldı. Binbir çeşit tılsım koyuldu anıtlarına.prenslerin gözlerine mil çekildi, süt emen şehzadeler zindanlarında boğduruldu. Nice bin hükümdar saltanat gördü. Ne güzeller, güzellikler gördü, nice gözyaşı döküldü ve her defasında biraz daha koydu denize. O gün bugündür her yıkımdan, kanla ateşle yoğrulmuş her acıdan sonra Anka gibi yeniden doğar küllerinden."(s.67)

Romanın beşinci bölümünde kahramanımızın çocukluğuna ait bazı hatıralarına da nihayet rastlarız. Hatıraların kahramanları ise yazarın annesi, babası, İstanbul ve kedilerdir. "Anadoluhisarı'ndaki evimizin bahçesine yeni doğmuş yavru kedileri bırakırlardı. Annem soğukta titreyen hayvancıkları sokağa atamaya kıyamaz, alır beslerdi. Sonra kediler büyüyüp semirdikçe ya bir komşuya ya da bir akraba evine giderlerdi. Annemin ölümüyle kediler

saltanatı da sona erdi. Eski evimizden kentin merkezindeki daha konforlu bir apartman katına taşındık. Babım ve ben. Babam annemle mutlu aşadığı o evi unutmak istiyordu, bense babamı. Ne tuhaf, şimdi kaldığım yalının az ötesindeki o ahşap evde geçen çocukluk günlerimi unutmşum. Çocukluğumun İstanbul'unu bile unutmş olduğunu farkettim.”(s.74)

Fatih Haznedar'ın Boğazkesen'i yazma amacı, işte bu yitirdiği geçmişi ve İstanbul'la yeniden bağ kurabilme, dahası ona kavuşabilme isteğidir.

Fatih Haznedar kendi romanının beşinci bölümünde ise, romanının kahramanı Fatih Sultan Mehmet'i anlatır. Bu bölüm boyunca Fatih'in kendi külliyesindeki ruh hali, iç muhasebesi, en sevdiği insan, hocası Ak Şemseddinle olan ilişkisi, okuduğu kitaplar, ulemayla olan ilişkisi anlatılır.

Bütün bu anlattıklarıyla artık yazdığı roman yazarın bir parçası haline gelmiştir. Her zaman ve her yerde onunladır. “Yazmadığım gün hiç olmadı. Kente gittiğimde bile Boğazkesen'le birlikteydim. İçimde onu taşıyor, Eylül güneşinin vurduğu sokaklar boyunca onu sürüklüyordum peşimden. Vapurda, otobüs duraklarında, oturduğum kahvenin, çalıştığım kahvenin masasında onunlaydım. Hep onun açısından bakıyordum kentin karmaşasına, bir devirden ötekine giden sonsuz devinimine.”(s.122) Kahramanımız artık yazdığı romanın boyunduruğu altına girmiş, onun yasalarına boyun eğmiştir.

Fatih Haznedar romanının altıncı bölümünde ise, İstanbul'un kuşatılmasını ve fethini anlatır. Bu bölüm Cafer Çelebi'nin Mahzure-i İstanbul Fetihname'sinden bir alıntı ile başlar. Bölüm içerisinde Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u kuşatma hazırlıkları, fethine karşı sadrazamlar ile fetih yanlısı sadrazamların tartışmaları, fetih için özellikle Ak Şemseddin'in Fatih'i ikna etmesi, Osmanlı'nın dört bir yanından gelen askerler, Bizans'ın içinde bulunduğu durum, yaptığı hazırlıklar ve nihayetinde İstanbul'un fethedilişi anlatılır. Bu bölümün büyük bir kısmı Venedikli kaptanın gemisinden esir alına ve daha sonra Fatih'in içoğlanı olan Nicolo'nun tuttuğu günlükten aktarılır.

Yazar bu bölümü bitirir bitirmez, yalıya daha önce gelip bir gece yazarın yanında kaldıktan sonra sabahın ilk vapuru ile çekip giden Deniz tekrar gelir. “Kentin düşmesinin, Bizans'ın sonunun yaşamımda bir dönüm noktası olacağını nerden bilirdim!Deniz, İstanbul'un fethini yazdığım gecenin ertesinde geldi. Bu kez ısrarla çalmadı kapımı. Ama geldi, hem de hiç gitmemecesine.”(s.191)

Deniz'in bu sefer ki geliş nedeni ise bambaşkadır. O bu kez bir kaçaktır. Ülkede bir darbe olmuştur ve Deniz, kendisine sığınacak bir yer aramaktadır. Kendisini yazdığı romana tamamen kaptıran, dış dünyayla ilişkisini kesen Fatih Haznedar'ın darbeden bile haberi yoktur.

DENİZ:

Bu şahıs romanın baş kişisi olan Fatih Haznedar'ın sevgilisidir.

Deniz, yazarın yalısına arkadaşları Ali ile Sumru'yu aramaya gelir. Ancak onları bulamayınca Haznedar'ın yanında bir gece kalıp, sabahın ilk vapuruyla geri döner.

Yazar Deniz'i "Güneşte yanmış, beyaz giysili, ufak tefek, mavi gözlü bir kadın" olarak tanıtır. Yazar Fatih Haznedar Sumru'nun karısına söylediklerini hatırlar. "İnsanı bir anda saran mavi gözleri vardır, kolejden tanırım. Cana yakın kızdır. On iki Mart'tan sonra bir süre hapis yattı."(s.35)

Deniz yazarın yanında bir gece kalıp, sabahın ilk vapuruyla geri dönünce yazar onun etkisinden bir süre kurtulamaz. "... İçinden çıkmadığım tüm gece boyunca kulağıma bir koşudaymışcasına soluk soluğa fısıldadığı, ne fısıldaması düpedüz haykırdığı yasak sözcüklerin belleğimde yer edeceğini, böyle olur olmaz zamanda kalememin ucuna gelivereceklerini nasıl tahmin edebilirdim. O gittikten sonra kafese kapatılmış yaralı bir hayvan gibi dönüp durmaya başladım odada."(s.36)

Deniz ikinci kez 193. sayfada karşımıza çıkar. Bu sefer 12 Eylül darbesi olmuştur ve sığınmak için yazar kahramanımızın yanına gelmiştir.

"-Peşimdeler, dedi. N'olur sakla beni. Bu kez ellerine geçmek istemiyorum.

- Neler söylüyorsunuz sen?
- Haberin yok mu?
- Neden söz ettiğini anlamıyorum.
- Yine geldiler! Bu kez toptan canımıza okuyacaklar!
- Darbe mi oldu yoksa?
- Evet ordu yönetime el koydu"(s.195)

Yukarıdaki dialogtan da anlaşılacağı üzere, yazarın bütün hayatı roman olduğundan dolayı ve bu yüzden dış hayatla irtibatını tamamen kestiğinden yapılan darbede dahi haberi yoktur. Bu durum Deniz'i oldukça şaşırtır.

Deniz'in yakalanmaktan korkup yazarın evine sığınmasıyla onun yaşamına da girmeye başlar. Roman boyunca Deniz'in yazarla olan ilişkisinin daha çok kavgaya ve ertesinde gelen cinsel ilişkiye dayandığı görünür. "Her kavgayı, mutlaka dövüşle biten her tartışmayı, sevişerek başlattığımız barış dönemleri izledi."

Deniz'in geçmişi ile ilgili olarak, sadece 12 Mart döneminde hapis yattığını öğreniyoruz. Ancak ailesi ve mesleği hakkında hiçbir bilgi yoktur.

Deniz günden güne yazarın hayatında yer edinmeye başlar. Öyle ki yazar, romanı yavaş yavaş unutmaya, ikinci plana atmaya başlar. “Boğazkesen’i unuttum çoktan. Yazma gücümü tükettim, sevmeye gücümü çoğaltarak” yazdığı roman da yön değiştirmeye başlar. “Ne tuhaf! Boğazkesen’i yazma isteği giderek Deniz’e söylenen bir aşk şiirine dönüşmeye başladı.” (s.201)

Deniz, yazar Fatih Haznedar’ın yaşamıyla yapıtı arasına giren ve yazar, bir noktadan sonra romanın sonlarına doğru, eserinin istikbali için sevgilini öldürmeyi dahi düşünür. “Boğazkesen’in önünü açmak için seni ortadan kaldırmalıyım. Deniz’i ortadan kaldırmalıyım.”(s.231)

Yazarın bu öldürme düşüncesinden vageçmesi ile roman da sona erer.

Antonio Rizzo:

Romanın asli kahramanı Fatih Haznedar’ın yazdığı romandaki Venedikli kaptandır. Yazar Antonio’yu şöyle tanıtır:”Orta yaşı geride bırakmasına karşın, gövdesindeki yorgunluğun şaraptan değil yaşlılıktan geldiğini farkedemeyecek kadar iyimser. Kendisini yirmisinde bir delikanlı olarak görüyor hala. Başında tüylü kara şapkası, düzgün kesilmiş gür sakalı, rüzgarda yelken gibi şişen ipek gömleğiyle Galata’nın en yaman fahişelerini, San Giamo bankerlerinden en zengininin kaprisli, güzel kızını bir bakışta büyüleyebileceğini sanıyor. Öylesine emin kendinden. Siyah-beyaz çizgili kısa pantolonu, diz kapaklarına kadar gelen uzun konçlu meşin çizimeleri ve sapı pırlanta taşlı gümüş hançeriyle bir yük gemisinin kaptanından çok Doclar sarayında görevli bir teşrifat memurunu andırıyor Antonio Rizzo gerçekten yakışıklı bir erkek. Boylu poslu, ince uzun yüzlü, sarışın. Her daim mavi ışıklar yanıp sönüyor gözlerinde ve çok değil, iki tutkusu var; Kadın ve deniz.” (s.22)

Antonio Rizzo’nun herşeyi denizdir. Deniz onun hem anası, hem rızkı, hem sırdaşıdır. O Venedik’te Lido’da bir balıkçı kulübesinde doğmuştur. Annesini üç yaşında, babasını ise onbeş yaşında yitirmiştir. Herşeyini denize borçludur; hayal gücünü, zekasını, tat düşkünlüğünü.

Deniz sayesinde fakirlikten kurtulmuş ve yine onu kadınlara götüren deniz olmuştur.

Kaptan Antonio, deniz seferi boyunca bir fahişe olan sevgilisi Nefelli’yi düşünürken birden kaderini değiştirecek olan , Fatih’in yaptırığı Boğazkesen karşısına çıkan aniden neye uğradığını şaşırır.”Boğazkesen’in böyle ansızın daldığı düşün en tatlı yerinde yol keser bir ejderha gibi karşısına dikili vermesi hiçte hayra alamet değildi.”(s.25)

Boğazkesen'den fırlatılan toplarla Antonnio Rizzo'nun gemisi batırılır. Kaptan yanındaki seyir katibi Nicolo ve onbeş tayfayla birlikte kale komutanı Firuz Ağa'ya götürür, Firuz Ağa ise padişahın kesin buyruğuna uyarak tümünü Edirne'ye gönderir.

Padişahın yanına getirilen kaptan, onun bakışlarından artık sonunun geldiğini anlar. "Kaptan Antonio, padişahın bakışlarındaki korkunç öfkeyi gördüğü an herşeyin bittiğini anladı."(s.27).Padişaha gemisindeki erzağın Konstantinin orduları için olduğunubir baş eğişle itiraf ettikten sonra, kazığa oturtularak öldürtülür. Ölürken bile aklında üç şey vardır: Deniz, Venedik ve Nefeli.

Nicolo:

Nicolo'nun hayatını iki evreye ayırabiliriz:

Nicolo, hayatının birinci evresinde, Kaptan Antonio Rizza'nın Boğazkesen'den fırlatılan güllerle batırılan gemisinde seyir katipliği yapmıştır.

Gemi batırıldıktan sonra o da kaptan ve onbeş tayfası ile birlikte önce kale komutanı Firuz Ağa'nın yanına daha sonrada padişahın yanına götürülmüştür. Ancak kaptan ve diğer tayfalar öldürülmesine rağmen, Nicolo Sultan Mehmet'in maiyetine girmiştir."Geminin seyir defterini tutan Nicolo'nun öbür tayfalarla birlikte öldürülmeyip padişahın maiyetine girdiğini yazıyordu tarihçiler."(s.32).

Nicolo'nun öldürülmeyip padişahın maiyetine girmesiyle hayatının ikinci evreside başlar artık. Kendisi İstanbulun fethi sırasında tuttuğu günlükten yeni hayatından şöyle söz eder:"...Demendea di Maestri'nin sevgili oğlu, Kptan Antonio Rizzo'nun gemisinde seyir defterini tutan Nicolo yok artık. O 1452 yılının kasım ayında eski yaşamına veda etti. Adım Selim Nicolo eski adımdı. Şimdi Osmanlı sarayında içöğlanıyım, Sultan Mehmet'in yakın hizmetinde çalışan bir devşirme."(s.143).

İstanbul'un fethi yazar tarafından Nicolo'nun veya yeni adıyla Selim'in tuttuğu günlükten tüm teferruatıyla aktarılmıştır. Fetih günlüğü 5 Nisan 1453 'te başlayıp, aralıklarla 28 Mayıs 1453 'e kadar devam etmektedir.

Fetih sırasında Osmanlı'nın yaptığı hazırlıklar, Bizans'ın kendisini savunmak için arayışları Sultan Mehmet'in içinde bulunduğu durum, iki düşman donanmasının savaşı, Fti'h'in donanmasını karadan yürütmesi hep Nicolo'nun gözüyle anlatılmıştır.

Nicolo savaşa ve bu kadar insanın ölmesine hiçbir anlam verememektedir, onun gözünde savaş,"tekduze bir insan kırımından başka bir şey değildi."(s.185) Nicolo içinde

bulunduğu savaş için şunları söyler : Bu ne saçmalık Tanrım! Bir ölüm makinesine dönüştü dünya. Savaş değirmende buğday öğütür gibi, insan öğütmeye başladı.”(s.185)

Romanın ilerleyen sayfalarında Nicolo’nun ailesi hakkındada bilgiler verilir. Bu bilgiler Nicolo’nun dahi bilmediği bilgilerdir. Buna göre babası annesinin aşığı tarafından öldürülmüştür. Ancak öldürülmüş olan babası öz babası değildir. Öz babası ise “ünlü bir asilzade”dir. Nicolo’nun Antonio’nun gemisine verilmiş nedeni ise “ailzadenin piçini Venedikten uzaklaştırmaktı, tek erkek çocuğun eve katkıda bulunması değil” dir.

İstanbul fethedildikten sonra Nicolo’da yeniçerilerle birlikte kentin içlerine dalar. Kentte haliç’e bakan bir “saray yavrusu” evin içine girer. İsteddiği tek şey bir kadın bedenine sahip olmaktır. Evde bir şey bulamayacağını anlayıp çıkacağı anda, aklına şarap mahzeni gelir ve orda saklanan bir kadın bulur.”...fiçimin arkasına gizlenmiş kendisine korkuyla bakan bir çift gözle karşılaştı. Uzanıp gözlerin sahibini yakaladı, çekip çıkardı fiçinin arkasından. O an ellerinin yumuşak, sıcak bir tenebir kadın gövdesine dokunduğunu fark etti.”(s.198) Kadınla arasında geçen kısa bir konuşmadan sonra, kadın hayatının bağışlanması için o’na bir kolya vermeye çalışsada o’nun tek amacı kadına sahip olmak olduğundan kadına saldırır ve neticede kadın tarafından sırtından hançerlenmek suretiyle öldürülür.

“...Sırtında bir an acı duydu. Bir anda tüm bedenine yayıldı acı. Kadının indirdiği ikinci hançer darbesiyle gözleri karardı. Savaş yeniden başlıyormuş gibi bir ürperti geti içinden. Sonra nedense hep kendi gövdesine saplanan sertlikleri düşündü. Ve üçüncü darbeye tıpkı babası bildiği adam gibi yığılıp kaldı kadının üzerine. Ağzından kan geldi.”(s.199)

Nefeli:

Bu şahıs Fatih Haznedar’ın romanında kaptan Antonio Rizzo’nun fahişe olan sevgilisidir. Bizans’lı esmer bir kadındır.

Kaptan Antonio ile Nefeli’nin tanışmaları şöyle anlatılır: “ Trabzon yolunda Galata’nın nasılsa şarap kokmayan mahzeninde tanıdıktı Nefeli’yi. Bir dükaya hemen anlaşılmışlar, limana inen dar sokakların bitimindeki ağaçlı, küçük darabakan odada İsa Kulesinin taç duvarlarına karşı gün ağarınca dek sevişmişlerdi.”(s.23)

Yazar, Nefeli’nin kendisinden çok kaptanla girdiği cinsel ilişkiden söz etmiştir. Nefeli’nin sadece bir dükayla kaptanla sabaha dek sevişmesi ise Antonio’dan hoşlandığı şeklinde yorumlanmıştır. Nefeli’nin geçmişi veya ailesi için bilgi verilmemekle beraber, daha iyi tanınması bakımından şu önemli cümle geçmektedir:”(Antonio) bu kadının namuslu

geçinen pek çok kadın gibi ruhunu bitpazarında satmadığını, gövdesini teslim ettiği erkeklere gönlünü teslim etmediğini biliyor....”(s.23)

Bizans’lı Kadın:

İstanbul’un fethi sonrasında kentin yağmalanması esnasında içöğlan Selim veya seyir katibi Nicolo tarafından tecavüz edilmek isenen kadındır.

Selim’in bir evin şarap mahseninde, fiçinin arkasında saklanan kadını bulup çıkardığını an şöyle anlatılır:

“Üzerinde siyah bir giysi vardı. Türk kadınları gibi örtmüştü yüzünü. Yalnızca Gözleri açıktaydı. Artık korkuyla değil merakla bakan kocaman iki göz. Nicolo kadının yüzündeki örtüyü çekip alınca büyülediğini sandı. Dolunay kadar beyaz, incecik bir yüz duruyordu karşısında. Alnında tek bir kırışık bile yoktu.”(s.190)

Bizans’lı kadın, Selim’in kendisine bir şey yapmaması için kolyesini verir, ancak Selim ona sahip olmaya, tecavüz etmeye kalkınca Selim’i hançerleyerek öldürür.

b)Efsanevi Şahıslar:

Boğazkesen romanının asli şahsı Fatih Haznedar yazdığı anlatıya İstanbul imgesinde sokmaya çalışır. Bu imge hem gerçekçi hemde gerçek dışı olmalıdır.. Yazar bunun için romanında İstanbul’un kurtuluş efsanelerini anlatır.Bu anlatacağımız şahıslar İstanbul’u kurduğuna inanılan efsanevi şahıslardır.

Büyük İskender:

“İstanbulun birçok kez yıkılıp yeniden kurulduğunu söyledik. Kentin kurucularından biride tanrının yeryüzünü yeni bir düzene sokmak amacıyla yarattığı İskender-i Zülkarnyn, yani Frenklerin Büyük İskender dedikleri iki boynuzlu imparatorudur. Bu imparatorun bütün dünyayı nasıl egemenlik altına aldığı , nice bin kenti yakıp yıktığı kurduğu kentin sınırlarının ta Asya içlerine kadar yayıldığı bilinirde, o devirde Makdon adıyla anılan İstanbul’u nasıl sudan var ettiği pek bilinmez.”(s.67)

Romanın asli kahramanı Fatih Haznedarın yazdığı Boğazkesen romanının İstanbul’un kurtuluş efsanelerinin anlatıldığı Bölümde, Büyük İskender’in İstanbul’u kuranlardan biri olduğu rivayet edilir.

Efsaneye göre yakışıklı, zeki, kuvvetli, altın sarısı kıvrıkcık saçlı, güzel yüzlü İskender, Makdon şehrinin kraliçesi Kaydeya’yla girdiği mücadeleden galip çıkar. Şehripayitahtın

kraliçesi Kaydeya'dan alır ve kraliçenin koruyucusu ejderhayı da zekice korkutarak Sarayburnu'nun olduğu eşsiz adaya İstanbul kentini kurar.

Romanda ayrıca Fatih Sultan Mehmet'in iskendere olan hayranlığından ve onunla arasıra kurduğu bezerliklerden de söz edilmektedir. Fatih, Şehzade Mehmet olduğu dönemlerde hocası Molla Güraniden sürekli İskenderin serüvenlerini dinlemiştir. Her ikisinin ortak olan noktaları bilgiye olan açlıkları ve dünyayı fethetme arzularıdır.

Romanda Büyük İskender'le ilgili şunlar söylenir:

"İskender güçlü ordusunun başında komutanıyla dere tepe düz gider, uçsuz bucaksız çöller geçip, okyanuslar yardı. O okyanuslar ki mürekkep olsa tükenirlerdi iki boynuzlu cihan padişahının zaferini yazmaktan. Evet, namı Zulkarneyn di Büyük İskender'in, çünkü hem doğuya hem batıya hükmeden, dünya üzerinde egemenlik kurmuş tek padişah oydu. Fethetmediği ülke, yenmediği hükümdar kalmamış yeryüzünde. Kılıç ve taht ona verilmişti, güç ve güzellik de oydu orduları bozup, kentleri yaken."(s.89)

Süleyman Peygamber:

Büyük İskender'den sonra efsanelerde İstanbul'un kurucularından biri olarak geçen bir diğer kahraman Süleyman Peygamber'dir.

Girişte Peygamber hakkında Öncelikli olarak şu bilgiler verilir: "Tüm dünya üzerinde egemenlik kurmuş olan Süleyman Peygamber yalnızca insanları değil, kurtları kuşları, suda balıkları toprakta karıncaları, yırtıcı kaplanlarla filleri, diyeceğim binbir çeşit hayvanı ve cinler, perileri, devşerle cüceleri de yönetiyordu..."(s.63)

Efsaneye göre tüm dünyaya hükümdarlığını ilan eden Süleyman'ın yeryüzünde egemenliğini kabul etmeyen tek hükümdar, "uçsuz bucaksız okyanusun ortasında bir adada yaşayan" Ankur denen adamdır. Süleyman bunu öğrenince tüm ordusunu toplayarak Ankur'un üzerine yürür ve onu yenerek kızı Şemsiye'yle evlenir. Evliliğe alışamayan Şemsiye sürekli ağlamaktadır. Süleyman bu duruma dayanamaz ve "Bir gün o'na dedi ki ; Ağlamada dile benden ne dilerse"Şemsiye ondan dünyada eşi olmayan bir yerde bir saray yaptırmasını ister. Uzun arayışlar sonunda "Karadeniz'in Marmara'ya açıldığı , Boğaz'ın kıyısında bir yanı kara, üç yanı denizle çevrili, ışıltılı mavi sularında balıklar oynayan, kıyısında yemyeşil çayırlar göveren, ılıman iklimli, günlük güneşlik bir belde buldular." Ancak Süleyman'ın karısı bu durumunda neşelenmeyip geçmiş günlerini özlemeye , süleymandan soğumaya başlar, neticede ise puta taptığı gerekçesiyle öldürülür.

Yazar bu efsaneyle ilgili şu yorumu yapar:

“Dünyadaki tüm güzel yapıları tapınak ve kentleri kuran Süleyman Peygamberin İstanbul’u da kurmuş olabileceğine doğrusu bende atalarım gibi inanmak isterim.”(s.64)

Ankur:

İstanbul’un kuruluş efsanelerinde adı geçen bir diğer isim hükümdar Ankur’dur.

Ankur, batıdaki uçsuz bucaksız okyanusun ortasında bir adada yaşayan gözü pek, mert, kimseye boyun eğmeyen ve yine efsaneye göre Süleyman Peygamber’in yeryüzünde hükümdarlığını kabul etmeyen tek hükümdardır.

“Süleyman egemenliğini kabul etmeyen tek bir hükümdar kaldığını öğrenince Ankur’un adasına doğru yola çıktı. Yapılan savaşta Ankur yenildi. Süleyman ona yüce Tanrı’ya inanıp tekbir getirmesini, yoksa kafasının uçurulacağını söylediye de, inatçı hükümdar boyun eğmemekte direndi. Bunun üzerine Ankur’un başı, Süleyman’ın otağı önünde yakıcı kılıçla kesildi, malına ve mülküne el konuldu.”(s.63-64)

Hükümdar Ankur’un birde güzeller güzeli, gencecik Şemsiye adında bir kızı vardır. Ankur yenildikten sonra, Süleyman Peygamber bu kızla evlenip ülkesine dönmüştür, kızınında sonunun babası gibi alacağını bilmeden.

Şemsiye:

Süleyman Peygamber’in yeryüzünde hükümdarlığını kabul etmeyen tek hükümdar olan Ankur’un dünya güzeli gencecik kızıdır.

Babasının toprakları Süleyman tarafından alınıp babası öldürülünce, peygamberle evlenir Şemsiye. Şemsiye, bu evlilikte mutluluğu yakalayamaz ve efsaneye göre Süleyman Peygamber’den “dünyada bir eşi olmayan bir yerde bir saray” yaptırmasını isteyerek İstanbul’un yapılışını da söylemiş olur. Şemsiye için bulunan en güzel yer bugünkü İstanbul’dur ve yeri şöyle tarif edilir:

“Karadeniz’in Marmara’ya açıldığı Boğaz’ın kıyısında, bir yanı kara, üç yanı denizle çevrili, ısıltılı mavi sularında balıklar oynaşan, kıyısında yemyeşil çayırklar göveren, ılıman iklimli günlük güneşlik bir belde”(s.64) dir.

Şemsiye bu güzel yerde yapılan sarayda da mutlu olmaz ve geçmiş günlerin özlemini çekerek Süleyman’dan soğumaya başlar. Neticede ise peygamberin dininden uzaklaştığı ve puta taptığı gerekçesiyle öldürülür. Prensesin ölüsünü ise, “bir bahar günü saray bahçesine gömdüler ve başucuna servi ağacı diktiler.”(s.65)

Medyan Oğlu Yanko:

“İstanbul’un bulunduğu yere ilk sarayı yaptıran Süleyman Peygamber ise de, kentin asıl kurucusu surlarıyla evlerini, tapınaklarını, sokak ve caddelerini, dev sütunlarını yaptıran, içine insanlar yerleştiren Medyan oğlu Yanko’dur. Kısraktan doğduğu söylenen bu Yanko, Süleyman’dan sonra gelmiş geçmiş hükümdarların en güçlüsü, en akıllısı ve en bilginiydi. Meşrek’ten Mağrib’e, Frengistan’dan Hindistan’a, yüzü yanıkların ülkesinden Yecüc Mecüc taifesinin yaşadığı Çin Seddi’nin ardındaki kentlere dek hükmü her yerde geçerdi.”(s.66)

Efsanelere göre, İstanbul’un kurucularından biride Yanko’dur. Onun İstanbul’u inşa etmesinin nedeni ise; gece düşünde ak sakallı yaşlı bir ermişi görmesi ve ermişin ona “eğer adının dünya dödükçe anılmasını istiyorsan Karadeniz’in Akdeniz ile birleştiği yerde bir kent kurmalı ve bu kentin temeline hükmettiğin tüm ülkelerden getirilmiş dev sütunlar koydurtmalısın.” (s.66) demesidir.

Yanko düşten uyandığında kendini tahtı ile birlikte üç kıyısı deniz ile çevrili bir kara parçasının üzerinde bulur. Yanko o güne dek görmediği bir manzara ile karşılaşınca ak sakallı ermişin onu tahtı ile birlikte kurmak istediği kentin topraklarına getirdiğini anladı. İmparatorluğun dört bir yanından dev taşlar, mermer sütunlar, kurşun kubbeler arabalara ve gemilere yüklenip Yanko’nun bulunduğu yere doğru yola çıkarılırlar. Bu hazırlıklar yedi yıl boyunca sürer. Yedinci yılın, yedinci ayının, yedinci gününde, Yanko temel kazma çalışmalarına başlamadan önce müneccim başının görüşünü almak ister. Müneccim başı ona kentin kutlu bir anda kurulması için sütunlar diktirmesini, bu sütunların her birine ip gerdirip çanlar astırmasını, kutlu an gelince çanların kendiliğinden çalacağını söyler. Bunun üzerine Yanko sütunlar diktirip her birini arasına ip gerdirir, iplerde çanlar astırır. Hep birlikte kutlu anın gelmesini beklemeye koyulurlar.

Bununla birlikte işler ne müneccim başının ne de Yanko’nun istediği gibi olur. “...Yüce Tanrı bu işlerden hoşlanmadı, kendi isteğinin dışında hiç bir şeyin olmayacağını kullarına anımsatmak için, kutlu an gelmeden gökyüzünde bir leylek uçurdu. Leyleğin gagasına da bir yılan koydu. Leylek bugünkü Sarayburnu’nun üzerinden uçarken gagasında taşıdığı yılan, aşağıdaki çanlardan birinin üzerine düştü. Çan çalmaya başlayınca öbür çanlarda sallandılar. Bir ortalık çan sesine boğuldu. Bunun üzerine hazır bekleyen duvar ustalarıyla işçiler kutlu anın geldiğini sanıp hemen temel kazmaya koyuldular. Ne müneccim başının ne de Yanko’nun uyarıları işe yaramadı.” (s.66-67)

Yazar, Medyan Oğlu Yanko'nun İstanbul'u inşaa faaliyetlerinin inkisarla neticelenmesinden sonra, şehr-i İstanbul'un alinyazısının da Tanrı isteğiyle acılar, ölenler ve yıkıntılarla belirlendiğini söyler.

Tarihi Şahıslar:

Boğazkesen romanının baş kişisi olan Fatih Haznedar adındaki yazar, Fatih dönemiyle ilgili bir roman yazmaktadır. Boğazkesen adındaki bu anlatıda Fatih, uleması, sadrazamlar, Fatih'in iç dünyası ve İstanbul'un fethi anlatılır.

Fatih Sultan Mehmet:

Boğazkesen romanının ikinci baş kişisi Fatih Sultan Mehmet'tir.

Romanın baş kişisi olan Fatih Haznedar kendini Anadolu Hisarın'da bir yalıya kapatmış ve Fatih dönemi üzerine bir roman yazmaya adanmıştır kendisini yazdığı romanın aslı kahramanı ise Fatih Sultan Mehmet'tir. Yazar romanında, Fatih'in gençliğini, kendi dünyasına çekildiği zaman ki ruh halini, ulemasıyla ilişkisini ve en önemlisi İstanbul'u fethedişini anlatır.

Romanın birinci bölümünde Fatih'in Boğazkesen'i yaptırtması anlatılır. Sultan Mehmet'in Hisar'ı inşaa ettirmesinin nedeni bir gece düşünde Hz. Muhammed'i görmesidir. Rüyasında " Resulullah yüzündeki şalı çıkarıp ona doğru uzatmış "İşte Eyyub-i Ensari'nin sancağını sana veriyorum ya Şehzade Mehmet" demişti."(s.14) Peygamber'in Mehmet'e uzattığı şal, yeşil bir sancağa dönüşmüştür. Şehzade Mehmet uyandığına gördüğü rüyayı "Yaptığı ateşli konuşmalarla yalnızca Müslüman halkı değil, Hristiyanlarla Musevileri de cezbeden o garip derviş" e yorumlatır: "Hurufi çekik, kurnaz gözleriyle gülümseyerek "şehzadem" demişti, "yoruma ne gerek! Peygamberimiz S.A.V Efendimiz ki dad harfi ile konuşanların en yücesi, en güzel ve temizi odur, sana Konstantiniye'yi alıp İslamın sancağını kafirlerin kentinin en yüksek burcuna dikeceğini vaat etmiştir."(s.15)

Fatih Sultan Mehmet daha şehzadeyken görüp yorumlattığı bu rüyadan yıllar sonra, yani Sultan Mehmet olduktan sonra Bizans'a yaklaşmak, onu kontrol altına almak amacıyla Osmanlı ülkesinin dört bir yanından getirttiği hünerli ırgat ve ustalara Boğazkesen'i yaptırtır.

Romanda Fatih Sultan Mehmet hakkında genellikle olumsuz yorumlar yer almaktadır. Örneğin daha romanın başında şu cümleler göze çarpmaktadır: " Sultan Mehmet -o vakit Fatih değildi henüz- ona Boğazkesen adını verirken, yıllar yüzyıllar sonra birinin bu sözcükten yola çıkarak bir anlatı yazacağını bilemezdi elbette. Saltanatı süresince boğaz

kesenlerin, kesilen boğazların bir gün tarihçiler tarafından araştırılıp gün ışığına çıkarılacağını, testere ile ikiye biçilen gövdelerle, kazığa oturtulan insanların gün gelip düşünce gireceklerini ondan dökülen kanların hesabını soracaklarını bilemeyeceği gibi.”(s.10)

Romanın ikinci bölümü, Sultan Mehmet’in Venedik’li kaptan Antonio Rizzo’yu ve tayfasını kazığa oturtuşunu, üçüncü bölümü ise, İstanbul’un fethine karşı olan ve daha çok Bizans yanlısı bir tutum sergileyen Sadrazam Çandarlı Halil Paşa’nın fetihten sonra öldürülüşünü anlatır.

Fatih Sultan Mehmet teferruatlı bir şekilde romanın beşinci bölümünde anlatılmıştır. Bu bölüm, “Bu Bölüm Fatih Sultan Mehmet’in Kendi Yaptırdığı Külliyyede Hali Nicedir İşte Onu Anlatır” diye başlamaktadır. Bu bölümde Fatih’in hocası, en sevdiği insan Ak Şemseddin’le olan ilişkisi, ulema ile münasebeti, kendine başucu kitabı olarak Mevlana’nın Mesnevi’sini seçmesi, Mimar Yusuf Sinan’ın ellerini kestirmesi ve mimarın padişahı şikayetçi olması vs. anlatılmaktadır.

Fatih’in hocası Ak Şemseddin, kent alındıktan sonra Fatih’ten ayrılmış, kendi dünyasına, inzivaya çekilmiştir.

“Kenti alıp muradına erdikten sonra Ak Şemseddin’le bir gece çadırda halvete girmişler, ertesi sabah şeyh, alıp başını memleketi Göynük’e gitmişti. Bir daha dönmemesine.” (s.84)

Mehmet şimdi külliyesinde hocasını düşünürken onu ne kadar çok özlediğini anlamaktadır.

Romanın beşinci bölümünde Fatih’in özellikle bir iç muhasebeye girmesi de dikkate değer bir hadisedir. “İçinde kötülüğünde olduğunu, eylemlerinin bazen bu kötülük damarından kaynaklandığını biliyor. Pişmanlık duymuyor ama. Ne cehennemden korkuyor ne de tanrıdan. Unutmak istiyor yalnızca. Akıttığı kanları, kucakladığı gövdeleri, cellada verdiği canların acısını, herşeyi, herşeyi unutmak istiyor.

Fatih Sultan Mehmet çocukluğunda hocası Molla Gürani’den sürekli İskender’in serüvenlerini dinlemiştir. “Manisa’da tahta yeniden döneceği günü sabırsızlıkla beklerken tezhipli ve minyatürlerle süslü kitabı Molla Gürani okur, o dinlerdi.”(s.89) Fatih hocasını dinlerken kendisiyle İskender arasına benzerlikler bulmaktadır:

“...İskender’in serüvenlerinde onun en çok hoşuna giden cihan padişahının serüvenleri değil, bitmez tükenmez merakıydı. İskender de onun gibi evrenin tüm gizlerini çözmek için dayanılmaz bir istek duyuyor, yalnızca egemenlik hırsıyla değil, bilim aşkı ile de yanıp tutuşuyordu.”(s.89)

Fatih Sultan Mehmet külliyesindeki kütüphanede en çok Rum-i'nin Mesnevi'sini sevmekte ve okumaktadır. "Her ele alışında yeni bi dünya, bir başka keyif sunuyor ona mesnevi. Rum ülkesine uzun bir yolculuğa çıkıyor. Dağlar, tepeler aşılıyor bu yolculuk boyunca. Kentlerden, köylerden, buğday tarlalarıyla çöllerin içinden geçip kervansayarlarda konaklayarak ta Hint ülkesine dek varıyor. Mesnevi gerçek bir hazineydi, her hangi bir kitap değil."(s.97-98)

Fatih Mesnevi'yi okurken aklına en çok takılan bir soru vardır: "Neden tüm ulu kişilerin kitapları gibi besmeleyle başlamıyordu? Neden Allah'ın adıyla değil de "Dinle" buyruğuyla giriyordu söze Celaleddin? "Bisnev!" evet bu Farsça sözcükte bir hikmet olsa gerekti."(s.96)

Roman içinde Fatih'in Bellini'ye yaptırdığı portresinden de dem vurulmaktadır. "Şöyle doğru dürüst gerçektekine benzer bir portresi olsun istedi. Ama saraydaki nakkaşların altından kalkabileceği bir iş değildi bu. En iyisi Venedik'e elçi gönderip bir ressam çağırmaktı. Sevindi birden. Bizans'ta, Galata'da gördüğü resimler gibi bir resmi olmalıydı. Bunu ölümsüzleştirecek şu fani dünyada baki kılacak, suretini sonsuza taşıyacak bir portre." (s.101)

Romanda Fatih'in en önemli özelliklerinden biri olarak bilgiye olan açlığı verilmiştir. İskender'in içtikçe boşalmayan şarap kadehi Mehmet'in bilgiye olan susuzluğunu simgelemektedir. "Bilgiyi Çin'de olsa arayın! Dememiş miydi peygamber? O da Manisa sarayına kapatılmış beklerken dünyayı merak ediyor, evrende olan biten herşeyin, güneşin, ayın ve yıldızların devinimini, yedi kat gökle yeryüzünün hallerini öğrenmek için geceyi gündüze katıyordu." Mehmet, bu bilgi merakına binaen devrin en önemli bilginlerini kendi sarayında toplamıştır, Ali Kuşci bunlardan yalnızca biridir.

Fatih Sultan Mehmet'in kendi külliyesindeki vaziyeti anlatıldıktan sonra, İstanbul'un kuşatması ve fethedilişi anlatılır. Bu bölüm saraya çoğlanı Nikolo Selim'in savaş sırasında tuttuğu günlük de verilir. Bölümde, Fatih'in İstanbul'u alacağına son derece inanmış olduğu ve özellikle hocası Ak Şemseddin'in ona Fatih için büyük destek verdiği görülür.

Fatih'in bilgiye olan açlığının yanı sıra bir diğer önemli özelliği olarak zevke, kadınlara olan düşkünlüğü verilmiştir. Hatta Fatih'in tutkunu olduğu bir kadından kurtulmak, kafa esenliğine kavuşabilmek için kadını kendi elleriyle hançerlemesi şöyle anlatılır:

"...Mehmet'in nasıl tutkuyla bağlandığını, gözünün ondan başka birşey görmez olduğunu ve kafa esenliğine kavuşup kendini devlet işlerine vermek için Divan-ı Hümayun'u toplayıp herkesin gözü önünde cariyesini nasıl kendi elleriyle hançerlediğini, hançerleyebildiğini anlatacaktım."(s.205)

Romanın sonlarına doğru Fatih'in büyük oğlu şehzade Mustafa'nın ölümünü duyduktan sonra oğlu için yaktığı ağıtlardan bahsedilir. "Koskoca padişah Türkmen kadınları gibi ağlayıp dövünerek, giysilerini parçalayarak şehzadenin ölümüne ağlıyor."(s.224)

Yazara göre, Fatih eceliyle değil doktor Yakup Paşa tarafından zehirlenmek suretiyle öldürülmüştür. "(Yakup Paşa) Venediklilerin kendisine önerdikleri çil çil düka altınlarının parıltısına dayanamadığından azar azar zehirlemekte padişahı." Fatih'in öldürülüşü ise şöyle anlatılır: "...Ve şundan içer içmez kusmaya başlamıştır. Peşkirdar yetişip safra çıkaran padişahın çenesine havlu tutana dek bir kaç kez titremiş, sonra kaskatı kesilivermişti. Peşkirdarın ellerinde ölmemişti hayır, onu tedaviden bir aciz hekimlerle başvezir Karamani Mehmet Paşa'nın dehşet dolu bakışları altında can vermişti."(s.228)

Çandarlı Halil Paşa:

Romanımızın baş kişisi olan, tüm varlığını yazdığı romana adayan Fatih Haznedar'ın romanının kahramanlarından biri de Sultan Mehmet'in sadrazamı olan Çandarlı Halil Paşa'dır.

Romanın yazarı Fatih Haznedar bir gece ansızın kaldığı yalya gelip ve sabah ilk vapurla giden Deniz'i unutmaya çalışırken Çandarlı Halil'in öyküsünü yazmaya karar verir. "Onun mavi gözleriyle ışıyan gecede kulağıma haykırdığı sözcükleri yazamayacağım için kendi zindanının duvarlarını kendi buyruğuyla ördüren Çandarlı Halil'in öyküsünü yazmaya karar verdim."(s.36) Yazar Çandarlı Halil'i anlatmaya "Bu Bölüm Vezir-i Azam Çandarlı Halil Paşa'nın Sonunu İşte Onu Anlatır" diyerek ve Aşık Paşa'nın Tevahir-i Al-i Osman adlı eserinden bir alıntı yaparak başlar.

Roman içindeki romanda, Çandarlı Halil'in İstanbul'un fethine karşı çıkışı, fetihten sonra otağında bulunurken ki ruh hali ve fetihle birlikte idam edilişi anlatılır. "Healo he polis! O an herşeyin bittiğini, gerçekte kentin değil kendisinin mahvolduğunu,düşen Bizans'la birlikte kellesinin de düşeceğini anlamıştı." (s.38)

Devşirme olan sadrazamlar Zağonos ve Şehabettin ile, Ak Şemseddin ve Mahmut Paşa İstanbul'un feth edilmesinden yanayken Çandarlı Halil fethi karşıtıdır. İstanbul'un kuşatılmasının ve fethinin anlatıldığı bölümün bir yerinde Mehmet, Bizans'ın kuşatılıp kuşatılmayacağını bir karara bağlamak için Çandarlı'ya da fikrini sorduğunda sadrazam fethine karşı çıkış nedenini şöyle izah eder:"Konstantiniye çok da güzel bir kenttir sultanım. Suyu, havası, sarayları, altın ve gümüş dolu kiliseleriyle bir benzeri daha yoktur. Ne var ki sağlam ve yüksek surlarla çevrilidir. Bu nedenle nice bin kere kuşatılmış ama alınamamıştır. Papa

üzerimize yeni Haçlı ordusu da gönderebilir. Diyeceğim, şu sıra Konstantiniye seferi pek uygun değildir efendim.” (s.129)

Mamafih Çandarlı'nın çabası nafi değildir. Çünkü Fatih'in en çok sevdiği adam yani hocası Ak Şemseddin fethin olacağına sultanı inandırmıştır. “Halil tahmininde yanılmadı. Hocaları, özellikle de Ak Şemseddin Konstantiniye'nin ancak kendisi tarafından alınacağına inandırmışlardı padişahı. Demek ki kuşatma kaçınılmazdı.”(s.127)

Fatih Sultan Mehmet'in kesin kararı ve hem hocaları hem de devşirme sadrazamların ve paşaların Fatih'i ikna etmesiyle İstanbul kuşatılıp alınırken, “...kökeni belirsiz bir devşirme, saraya kapılanmış bir sığınma olmayan, Cendereli Kara Halil'in torunu, Türkmen'in devlet katında devamı, Osmanlı'nın orta direği” (s.45) olan Başvezir Çandarlı Halil Paşa da otağında kendisini götürecek olan cellatı beklemeye koyulmuştur.

Çandarlı Halil kendisini ebedi yolculuğa götürecek olan cellatı beklerken mütemadiyen maziye düşünür. Çocukluğunda babasından duyduğu taht kavgalarını, kendi soyunun Osmanlı içindeki gücünü, Edirne'yi, orda yaptırdığı konağı, Fatih'in babası Murat'ı tekrar tahta çıkardığı günleri düşünür. Nihayetinde cellat tarafından alınıp önce hücreye kapatılır, daha sonra ise kafası kesilmek suretiyle öldürülür.

“Cellat, hücreye kapatıldıktan kırk gün sonra sıcak bir Temmuz sabahında Halil'in başına çaldı kılıcı. Oluk gibi bir kan fışkırdı. Kelle hemen yere düşmedi ama. Cellata “Bir vurdun bir daha vur” da diyemedi. Deseydi dirilecekti belki. Öyle umarsız, yorgun karıştırdı alnını. Sonra vezir-i azamın başsız gövdesi devrilen bir kule gibi yere yıkıldı.”(s.56)

Ak Şemseddin:

Fatih Haznedar'ın yazdığı anlatı olan Boğazkesen'in kahramanlarından biri de Fatih Sultan Mehmet'in en sevdiği kişi, hocası Ak Şemseddin'dir.

Ak Şemseddin roman içerisinde Fatih'in kendi külliyesinde düşüncelere dalarken onu özlemle anımsayışı ve İstanbul'un fethi için Fatih'i ikna eden kişi olarak görünür. Fatih külliyesinde Roma'yı alıp alamayacağını düşünürken “Ak Şemseddin'le göz göze geliyorlar. İhtiyar Mehmet'in tüm aklından geçenleri anlamışçasına gülümsüyor padişaha. “Henüz erken” mi? demek istiyor gülümseyişiyle, yoksa “Boşuna ümit etme o ağacın meyvesi nasip değil sana” mı? demeye getiriyor belli değil. Gülümsüyor işte.”(s.87)

Ak Şemseddin bir çadır gecesinde Mehmet'e şeyh olma serüvenini şöyle anlatır: “Şeyh Hacı Bayram Veli'nin nasıl müridi olduğunu anlatıyor ona. Gönlünde aşk ateşi tutuşunca şeriat yolundan ayrılıp tarıkata yöneldiğini, tüm bildiklerini unutarak Anadolu'nun

kuş uçmaz kervan geçmez yerlerinde dolaşmaya başladığını, günün birinde yolunun bozkırda Hacı Bayram Veli'nin tekkesine düştüğünü söylüyor.” Ak Şemseddin şeyh hazretlerinin duasını alıp ondan ayrılarak Edirne'ye gelip Bayrami'ye Tekkesini kurmuştur.

Fatih şimdi külliyesinde bunları düşünürken hocasının asıl söylemek istediğin mağrur olunmaması gerektiğini olduğunu anlıyor. Ak Şemseddin talebesi Fatih'i İstanbul'un fethine ikna eden kişidir romanda. İstanbul'un fethine karar kılınırken en çok heyecanlanan kişi yine o dur. Ayrıca İstanbul'un fethi esnasında kötü giden gidişat sürecinde padişaha en çok moral veren de Ak Şemseddin'dir. Ulema içerisinde en yüce makama ship olan Ak Şemseddin “ Kenti alıp muradına erdikten sonra” alıp başını memleketine gider. Memleketinden Sultan'a gönderdiği mektuplar da ise memleketini düzeltmekten başka birşeyle meşgul olmaması gerektiğini nasihat eder.

Molla Gurani:

Fatih'in hocasıdır. Molla Gurani romanda Fatih'in gözüyle bazen geçmişe dönüşlerde bazen de içinde bulunulan durumda verilmiştir.

Fatih Sultan Mehmet kendi yaptırdığı külliye maziye dalarken Gurani'nin kendisine İskender'in serüvenlerini okuduğunu anımsar. Fatih, İskender'in serüvenlerini, yecüc mecüc taifesiyle olan savaşını, dolaştığı yerleri gençliğinde hocası Gurani'nin ağzından dinlemiştir. Hatta Fatih'in gençliğinde yecüc mecüc diye bir kavimin olup olmadığını yine Gurani'ye sormuş ve olduğuna dair bir cevap almıştır. “Elbette var diye yanıtlamıştı hocası neden sonra, Kur-an'da dahi bahsi geçer” demiş ve Kahf Suresinden ayetler okumuştur.

Şimdi Fatih'in önemli bilginlerinden biri olan Gurani yine Fatih'in gözüyle şöyle anlatılmıştır: “ Mehmet hocasını ne vakit görse heyecanlanır, elinde olmadan titremeye başlardı. Bu kez de öyle oldu. Gurani öbür bilginlerin bir adım önünde duruyor uzun boyu, kınalı sakalı, ilerlemiş yaşına karşın hala buruşmamış yüzüyle İstanbul müftüsünden çok bir dönem üstlendiği kazasker makamının heybetini taşıyordu. Sadrazamlığı bile ulemaya yakışmaz gerekçesiyle reddetmiş, kazaskerlik sonrada müftülükle yetinmişti...Mehmet hocasının elini öptükten sonra onu muzaffer bir pehlivanmış gibi ulema toplantısında sol yanına oturttu.”(s.103)

Ali Kuşçi:

Fatih Sultan Mehmet'in bir başka bilgini olan Ali Kuşçi bir ulema toplantısında karşımıza çıkar.

Hey'et ve riyaziye alanlarında çok bilgili olan Ali Kuşçi Sultan Mehmet tarafından Semerkant'tan alıp getirtilmiştir. Bu gelişin en büyük nedeni ise Fatih'in ondan çocukluğunda yalan yanlış duyduğu Uluğ Bey'in hikayesini dinlemektir. Sultan Mehmet ulema toplantısında , bir gece havuz kenarında Ali Kuşçi ile otururken ondan hem Semerkant'ın güzelliğini hem de Uluğ Bey'in acılı sonunu dinlediğini anımsar.

Romanın bir yerinde Kuşçi'nin vasıflarından şöyle söz edilir: "Riyaziyede üstüne yotu Semerkant'lı bilginin. Güneş yılının tam 365 gün 6 saat 9 sn olarak hesaplayıp Konstantiniye'nin arz ve tul derecelerini tam tamamına 41'e 60 olarak ölçmemiş miydi? Uluğ Bey'in ölümünden sonra Ziyai Gurgani'yi onun bitirdiğini, kendisine sunduğu yapıtlardaki karmaşık hesapların, gezegen ve dünya hakkındaki bilgilerin tümünün doğru olduğunu tahmin ediyordu Mehmet. Başka bilginlere de sormuş, Kuşçi'deki riyaziye ve hey'et dehasının ulaşılmazlığına kanaat getirmişti." (s.108) Mehmet Kuşçi'nin müneccimlikten anladığına da kanaat getirerek ondan kendi yıldızının hareketini hesaplamasını da ister. Mamafih Fatih ile Kuşçi arasında geçen dialogta Kuşçi'nin şair tarafı da tezahür etmiştir.

Kuşçi'nin ulema içerisindeki yeri ise Molla Gurani'nin sol yanındır.

Molla Zeyrek:

Hocazade ile girdiği mubahasa sonrasında Fatih'e küsüp Bursa'ya geri dönmek üzere giden padişahın eski bilginidir. "Ünlü Curcani'den daha üstün olduğunu öne süren Hocazade'yi epeyce hırpalamıştı Molla Zeyrek. Ne var ki ezbere tartıştığından sonunda yorulmuş Hocazade'nin eşsiz belleğine yenik düşmüştü. Mehmet de padişah değil hakem sıfatıyla Molla Zeyrek'in gidip notlarını bakmasına izin vermemişti. Bunun üzerine koskoca bilgin çocuk gibi alınmış, ona küsüp Bursa'ya çekilmişti....Bütün ısrarlara karşın geri dönmüyor bundan böyle velinimetinin padişah değil, kendisine bakan zengin bir Bursalı tüccar olduğunu söylemek cesaretini bile gösteriyordu."(s.112)

Hocazade:

Fatih Sultan Mehmet'in bilginlerinden bir diğeri Hocazadedir. Ulema içinde çıkan bir tartışmada Molla Zeyrek'i de yenen Hocazade bütün tartışmalarda varlığını korumaktadır.

Romanda bahis konusu olan gecede de Hocazade Sultan'ın elini öpüp Molla Gurani'nin berisine oturduktan sonra İbni Rüşt ile Gazali'nin karşıt görüşlerini tartışmak amacıyla ilk sözü yine kendisi alır.

Molla Hüsrev:

Padişahın bilginlerinden olan Molla Hüsrev ulema toplantısında Sultan Mehmet'in gözüyle anlatılmıştır. "...Molla Hüsrev ilerledi sonra. Padişah onunda gönlünü etmek için bir kaç hoş söz söyledi, Hocaşade'nin yanında yer gösterdi. Hüsrev otururken besmele çekti. Mehmet, Manisa sürgününden beri onu bırakmayan, en güç anlarında bile yanından ayrılmayan bu eski hocası için acımayla karışık bir sevgi duydu. Yaşlanmıştı artık. Kıvrıcık sakalı ağırmış, davranışları yavaşlamıştı. Öğrencileri hergün evinden alıyor bir katır sırtında medreseye getiriyorlardı. Katırın yularından tutacak gücü bile kalmamıştı fukaranın....Daha çok fıkıh ve kelim da kuvvetliydi Molla Hüsrev, riyaziyede değil. Onun engin bilgisinden en çok öğrencileri faydalanıyordu."(s.113)

Ulema toplantısında Molla Hüsrev padişahın sağ yanına oturmuştur.

Mimar Yusuf Sinan:

Fatih Sultan Mehmet'in kendi adına yaptırdığı camiyi inşaa eden mimardır.

Mimar Yusuf Sinan Fatih'in adını taşıyan camiyi yapmış, ancak cami kubbesinin boyu Ayasofya'ninkini geçmediğinden Fatih tarafından mimarın elleri kesilmiştir. Bu olay romanda Fatih Sultan Mehmet'in külliyesindeyken girdiği bir vicdan muhasebesi esnasında verilir. "...gölgelerin ulaşmadığı beyaz alanda yavaşca akan, aktıkça kaybolup pıhtılaşılan kanı gördü. Bilekten kesilmiş iki el canlandı gözünün önünde. Mimar Yusuf Sinan'ın elleri....Gözlerini ovuşturup yeniden baktı. Evet Yusuf Sinan'ın elleri orda, basiterin bir karış yukarısındaydılar. Boşluğa işlenmiş iki nakış gibi duruyorlardı havada. Birinin parmakları hafifçe öne kıvrılmış, ötekininkiler ise acıyla gerilmişti." Sultan Mehmet kendi külliyesinde böyle geçmiş anımsarken kendine göre gerekçeler bulmasına rağmen Mimar Yusuf Sinan'ın ellerini kestirmekten pişmanlık duymaktadır. "Mehmet mimarın ellerin kesip hapse atmalarını buyurduğunda en küçük pişmanlık bile duymamıştı. Gözünde suçluydu Sinan. On yılda yapılmasında, imparatorluğun tüm işçi gücünün seferber edilmesine, oluk gibi para akıtılmasına, üstelik bu paranın haziden değil vergiden ödenmesine karşın caminin kubbesi Ayasofya'ninkini geçmemişti."(s.118)

Bazı kaynakların mimarın padişahıtan davacı olduğunu belirten yazar, buna inanmamaktadır. "Mimar Yusuf Sinan'ın padişahıtan davacı olduğunu belirtiyordu bazı kaynaklar, daha doğrusu efsaneler. Güzel bir şey elbet! Koskoca Fatih'i baş mimarı mahkemeye veiyor, verebiliyor...Ne güzel! Ama gerçek değil,düş bile değil, olamaz . Mimar

Yusuf Sinan'ın karanlık bir zindanda işkenceyle öldürüldüğünü biliyorum. Tüm güvenilir kaynaklar da doğruluyor bunu.”(s.120-121)

Mahmut Paşa:

Fatih'in baş veziri olan bu tarihi şahsın Şehzade Mustafa'yı öldürtmesi ve idam edilişi anlatılır romanda. Mahmut'un şehzadeyi öldürtmesinin nedeni, şehzadenin karısı ile ilişkiye girmesinden şüphelenmesidir. Mahmut Şehzadeyi bir dilsiz öldürtmüş, dilsizi bir başka adamına, dilsizin katilini ise yine bir başka adamına öldürtmüştür.

Başvezir Mahmut Paşa şehzadeyi öldürttüğünü hiçbir zaman kabul etmemiştir. Yazar bunun nedenini ise şöyle açıklar. “...Etmiyordu ki olaydan yıllar sonra padişahın kendisinden ne diye öç aldığını kimse bilmesin. Zindana atılıp nice işkenceden sonra katledilişindeki giz perdesi hiç aralanmasın. Ölümünü izleyen yıllarda halk arasında yaygınlaşan,onu neredeyse evliya katına yükselten efsaneler hep böyle sürüp gitsin yüzyıllar boyunca.”(s.222)

Zağanos:

Bu şahıs Fatih'in devşirme olan sadrazamıdır. Vakka içerisinde Çandarlı Halil'e karşı olarak İstanbul'un fethini savunur. Fetih için Fatih'e; :Haçlı ordularının iki kez boylarının ölçülerini aldıklarını,kiliseler arasında hala birliğin sağlanamadığını, Papa ve Venedik'in gerekli yardımı Bizans'a ulaştırmada güçlük çekeceğini, Macarlarla yapılan antlaşmanın durumu kolaylaştırdığını söyler.

Şehzade Mustafa:

Bu şahıs Fatih Sultan Mehmet'in öldürülen büyük oğludur.

Yazara göre şehzade Mustafa bir gece hamamda halvetteyken Mahmut Paşa'nın adamı olan bir dilsiz tarafından öldürülmüştür. Yazar şehzade için şu yorumda bulunur: “Zavallı Şehzade Mustafa ne kadar da zeki ve yakışıklıydı. Taht onun hakkıydı elbet. Mehmet'in büyük oğlu olduğu için değil İstanbul fatihinin yerini, ancak onun gibi kararlı, gözü pek ve bilgili bir şehzade doldurabileceği için. Ama çok pek çok seviyordu kadınları. Babasının aksine genç kadınlardan hoşlanmıyordu. Varsada yoksa da Kafkas kadınları.”(s.222)

Şehzade Mustafa'nın öldürülüşü padişah babasına, Niğde yakınlarında bir gece halvetteyken kendi eceli ile öldüğü haber verilir. Gerçekte ise öldürülüş nedeni Mahmut Paşa'nın Çerkez güzeli olan karısı Gülbahar'la ilişkiye girmesidir.

Derviş:

Bu şahıs, Fatih Sultan Mehmet'in şehzadeyken gördüğü rüyayı yorumlattığı kişidir.

“(Fatih) uyandığında babasının düş yorumcularını saraya çağtırmaktansa nicedir Edirne ulemasını birbirine katan, yaptığı ateşli konuşmalarla yalnızca Müslüman halkı değil, Hristiyanlarla Musevileri de cezbeden o garip derviş huzuruna getirmelerini buyurmuş, gördüğü düşü yorumlamasını ondan istemişti. Hurufi çekik, kurnaz gözleriyle gülümseyerek “şehzadem” demişti, “yoruma ne gerek! Peygamberimiz... sana Konstantiniye’yi alıp İslam’ın sancağını kafirlerin kentinin en yüksek ucuna dikeceğini vaat etmişler.” Dervişe bir kese altın vermelerini söylemiş ama o garip ihtiyar geldiği, usulca çıkıp gitmişti saraydan.”(s.15)

Simavna Kadısıoğlu Şeyh Bedreddin'in yoluna baş koyduğunu söylemekten çekinmeyen bu yürekli derviş, daha sonra müftünün fetvasıyla sığındığı saraydan Molla Fahreddin ile adamları tarafından yakılmak suretiyle öldürülmüştür.

Müdürrislerin Başı:

Bu şahıs Fatih'e ancak bir sınavdan geçtikten sonra medresede bir oda verilebileceğini söyleyen şahıstır.

“ – Sultanım dedi müdürrislerin başı, kellemi iste ama bir oda isteme benden. Sana şükâr borçluyuz. Bu bilim yuvasını armağan ettin bize ama ne müdürrisim ne de molla. Sana burda oda veremeyiz.

- Ne yapmam gerek? diye sordu yalnızca. Bir oda istiyorum. Nasıl olursa olsun, ama benim olsun, ben Sultan Mehmet'im.
- Sultan Mehmet'e değil de Molla Mehmet'e bir oda verebiliriz dersen. Ama sınavdan geçmen gerek.”(s.95)

Yakup Paşa:

Fatih'in doktoru olan bu şahıs roman içinde Fatih'i zehirleyerek öldüren kişi olarak geçer. Yazar onu şöyle takdim eder. “Ve işte huzurlarınızda padişahın en güvendiği adam Hekim Yakup Paşa! Nam-ı diğer Jacobo, sarayın baş hekimi. Kim bilir kaç kez şifa vermiş Sultan'a, onun nice hastalıkların pençesinden kurtarmış. Ama bir süredir, Venediklilerin kendisine önerdikleri çil çil düka altınlarının parıltısına dayanamadığından azar azar zehirlemekte padişahı.”(s.227)

Fatih öldükten ve yeniçeriler başsız kaldıklarını öğrendikten sonra Yakup Paşa'yı da suç ortakları gibi öldürmüşlerdir.

Dilsiz:

Mahmut Paşa'nın verdiği emir ile Şehzade Mustafa'yı hamamda boğmak suretiyle öldüren şahıstır. O da daha sonra Mahmut Paşa'nın bir başka adama tarafından öldürülmüştür.

Cüce:

Bu şahıs Şehzade Mustafa'nın katilinin Dilsiz olduğunu bilen tek kişidir. Dilsiz, Cüce'ye Şehzade Mustafa'yı öldürüşünü cenazeyi Konya Sarayı'na götüren arabada el kol hareketleriyle anlatmıştır.

Tursun Bey:

Bu şahsın roman içinde sarayın içoğlanı olan Selim'le karşılıklı konuşması yer alır. Selim, gemilerin Haliç'e karadan indiklerini görünce Tursun Bey'den hadise hakkında bilgi almaya çalışır. Tursun Bey divan gündeminin hazırlayıcısıdır. İstanbul'un fethi sırasında da yazmakta olduğu tarihe yalnızca Sultan Mehmet'in fetihlerini koymakla, onun kahramanlıklarını övmekle yükümlüdür.

Tursun Bey fetih için yazdıklarından bir kısmını Selim'e de yüksek sesle okur: "Padişahın askeri İslam gayretine Allah için ve beyleri uğruna her gün kale kapısında kılıçlar çalıştırmakta idiler. Ve Padişah-ı Ebul Feth ise fethin ve sevgiliye kavuşmanın yakınlaşması ile sohbet ve temaşada idi."(s.171)

KAYNAKÇA:

- Ömer Leksiz, *Yeni Türk Edebiyatı'nda Öykü*, Cilt:4, Kakinüs Yayınları, İstanbul Birinci Basım 2001
- Ahmet Kabaklı, *Türk Edebiyatı*, Cilt:5, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul 1997
- İnci Enginün, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, Birinci Baskı, Dergah Yayınları İstanbul 2000
- Adam Öykü, *Nedim Gürsel İle Düünden Bugüne*, Sayı:16, Mayıs-Haziran 1998, sayfa:49-55.
- Hürriyet Gösteri, *Charles Juliet: Ayrılık ve Özlemin Yazarı Nedim Gürsel*, Sayı:190, Eylül 1996, sayfa:60-61.